

UŽÍVÁNÍ TABÁKU A ALKOHOLU V ČESKÉ REPUBLICCE 2019

Státní zdravotní ústav, 2020

*Ladislav Csémy
Zuzana Dvořáková
Alena Fialová
Miloslav Kodl
Marek Malý
Miroslava Skývová*

A) ÚVOD

Užívání tabáku a pití alkoholu je ve většině vyspělých států pokládáno za jednu z nejzávažnějších, avšak preventabilních příčin úmrtí a chronických neinfekčních onemocnění. Jedná se o celou řadu onemocnění, zejména kardiovaskulárních, nádorových a respiračních, jejichž léčba představuje významnou ekonomickou zátěž pro systém zdravotní péče.

Kouření má vliv na celkovou míru nemocnosti a úmrtnosti populace, a tím i na střední délku života. Na zdraví člověka má škodlivý vliv nejen samotná spotřeba tabáku, ale i expozice tabákovému kouři. Vedle toho konzumace tabáku vyvolává celospolečenské náklady související se snížením produktivity práce kuřáků (jako je zvýšená pracovní neschopnost, kuřácké pauzy, invalidní důchody) a vyšší mortalitou (úmrtí v produktivním věku, vdovské a sirotčí důchody apod.).

Pití alkoholu je i přes rozsáhlé zdravotní a sociální důsledky stále běžnou součástí života většiny populace. Nadměrná konzumace zvyšuje riziko onemocnění jako je cirhóza jater, srdečně-cévní nemoci a podílí se na vzniku některých druhů nádorových onemocnění. Pití alkoholu je navíc často spojeno se zvýšeným rizikem úrazů, dopravních nehod nebo násilných trestných činů.

Podle informací uvedených v Národní strategii prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 je užívání tabáku a alkoholu jednou z hlavních příčin nemocnosti a úmrtnosti v ČR, téměř 20 % celkové úmrtnosti jde na vrub kouření; cca 6 % na vrub užívání alkoholu. Největší zdravotní zátěž v souvislosti s tabákem a alkoholem se projevuje u osob ve středním a starším věku. Společenské náklady* užívání legálních návykových látek (tabáku a alkoholu) a nelegálních drog podle studie z r. 2007 činily 56,2 mld. Kč (1,6 % HDP), z toho na tabák 33,1 mld. Kč (59,0 %), na alkohol 16,4 mld. Kč (29,1 %) a na nelegální drogy 6,7 mld. Kč (11,9 %), (Zábranský a kol., 2011). Jiná studie vyčíslila náklady na alkohol v ČR v r. 2010 ve výši 19,6 mld. Kč (Csémy a Winkler, 2012, Gustavsson a kol., 2011) a aktuální odhad za r. 2016 činí přes 56 mld. Kč (Mlčoch a kol., 2019).

Vzhledem ke stále vysokému počtu kuřáků a dalších uživatelů tabáku je tuto situaci možné nazvat celosvětovou pandemií. Světová zdravotnická organizace (WHO) ve snaze zabránit této vážné zdravotní hrozbě vypracovala vodítko, jak s touto pandemií účinně bojovat.

Doporučení směřující k omezování spotřeby tabáku byla shrnuta v dokumentu MPOWER, který představuje šest hlavních priorit efektivních strategií (WHO, 2008):

1. Monitorovat užívání tabáku a politik prevence
2. Chránit lidi před tabákovým kouřem
3. Nabídnout pomoc při odvykání kouření
4. Varovat před nebezpečím užívání tabáku
5. Prosazovat zákaz reklamy na tabák, jeho propagaci a sponzorství
6. Zvyšovat daně na tabák

Země, které uplatňují komplexní politiku složenou z těchto intervencí, mají nižší prevalenci kouření, výraznější trend redukce kouření a vyšší míru zanechání kouření (Feliu a kol., 2018).

Východiskem pro další strategie je strategie první – Monitorování užívání tabáku a politika prevence. Aby bylo možné provádět monitorování jednotným a porovnatelným způsobem po celém světě, byl ve spolupráci WHO a Center pro kontrolu nemocí a prevenci (CDC) vytvořen Globální systém surveillance tabáku (GTSS). V rámci tohoto systému jsou realizovány studie zaměřené na různé věkové skupiny, a to na školní děti ve věku 13–15 let, na jejich pedagogy, na budoucí zdravotníky – studenty medicíny, farmacie a ošetrovatelství, a na dospělou populaci ve věku 15 let a více (Warren et al., 2009).

*Jde o přímé i nepřímé náklady užívání návykových látek popř. nehmotné náklady, kam spadají náklady v oblasti zdravotnictví, vymáhání práva a další (prevence, výzkum apod.).

Pro potřebu zemí, které takový monitoring provádějí, připravily WHO a CDC jednotné dotazníky skládající se z klíčových otázek, které by při surveillanci užívání tabáku měly být vždy používány, včetně návodu, jak je používat a vyhodnocovat (Global Adult Tobacco Survey Collaborative Group, 2011).

Prostřednictvím použitého dotazníku jsou získávána data o kouření či užívání tabákových výrobků a výrobků obsahujících nikotin v České republice od roku 2012. Částečně je využita standardizovaná metodika TQS vyvinutá CDC v USA a doporučená světovou zdravotnickou organizací.

V roce 2019 byly do dotazníku doplněny další otázky reagující na měnící se zvyklosti v užívání tabákových výrobků, na změny legislativy, související s užíváním tabákových výrobků a kuřáctvím obecně, a na rostoucí rozšíření nových výrobků, jako jsou např. výrobky zahřívající tabák a elektronické cigarety. Vzhledem k měnící se situaci a novým zkušenostem bude i nadále nutné dotazník průběžně aktualizovat.

Cíle výzkumu a přínos nových poznatků

Hlavním cílem výzkumu bylo získat validní a reprezentativní poznatky o užívání tabáku v populaci osob České republiky ve věku 15 a více let. Poznatky z populačního výzkumu nejen doplňují dostupná statistická data o registrované spotřebě tabáku, ale přinášejí jedinečné informace, které není možné získat jiným způsobem. Jde především o stanovení podílu zdravotně rizikového a škodlivého užívání tabáku a alkoholu, o určení demografických a sociálních znaků ohrožené populace. Znalost velikosti a sociodemografických charakteristik rizikových skupin je nutná pro plánování regulačních opatření společnosti zaměřených na ochranu zdraví i pro plánování intervencí v oblasti prevence a léčby.

Aktuální data o kouření české populace lze porovnat s daty získávanými každoročně od roku 1997. Při interpretaci je nutno vzít v úvahu přesnost odhadu, 95 % interval spolehlivosti odhadu je uveden v závorkách. Analýza trendů dává možnost vyhodnocovat účinnost národní politiky ve vztahu k tabáku, což je přidanou hodnotou, pro kterou stojí za to populační studie periodicky opakovat.

Výsledky populačních studií mají značný význam i pro mezinárodní vědeckou komunitu. Statistické údaje o užívání tabáku v České republice jsou součástí dat v databázích Světové zdravotnické organizace (HFA) a slouží jako zdroj pro mezinárodní srovnávací studie a jako podklad pro tvorbu národních i mezinárodních politik veřejného zdraví.

Metodika výzkumu

Terénní šetření bylo provedeno technikou standardizovaného řízeného rozhovoru tazatele s respondentem (face-to-face). Výsledky průzkumu tedy vychází z toho, co jsou respondenti ochotni sdělit, nejedná se o data, která by bylo možno nějakým způsobem přesně měřit. Navíc vzrůstající tlak společnosti proti konzumaci tabákových výrobků může mít vliv na věrohodnost údajů uváděných respondenty, i když je šetření anonymní.

Sběr dat byl zabezpečován 202 profesionálními tazateli INRES - SONES, v.o.s. v celé České republice. Optickou, logickou kontrolu, kódování a vkládání dat do počítače, tabelování a interpretaci výsledků realizovali pracovníci INRES – SONES, v.o.s.

V rámci terénního šetření bylo tazateli osloveno celkem 2041 náhodně vybraných občanů s žádostí o rozhovor k problematice zdravotnictví a zdravého způsobu života populace. Rozhovor odmítlo poskytnout 235 respondentů, tj. 11,5 % všech oslovených. S rozhovorem naopak souhlasilo 1806 respondentů, tj. 88,5 % oslovených.

Analýza odmítnutí účasti ve výzkumu z hlediska pohlaví signalizuje, že ochota mužů účastnit se výzkumu byla menší než ochota žen. Nejméně byli ochotni zapojit se do výzkumu muži a ženy ve věku 15-19 let. Nejvíce byli ochotni zapojit se do výzkumu muži ve věku 25-34 let a ženy ve věku 20-24 let.

Celkově lze konstatovat, že míra odmítnutí účasti ve výzkumu byla nízká. Vyššímu procentu odmítnutí zabránila speciální příprava tazatelů se zaměřením na způsob navázání kontaktu, vyvolání důvěry respondenta a způsob komunikace s cílem získat ho pro účast ve výzkumu, která proběhla v rámci instruktáží.

Z hlediska důvodů byl nejčastější příčinou odmítnutí účasti ve výzkumu nedostatek času (uvedlo 44,5 % respondentů). Druhou nejčastější příčinou byl nezájem o účast či neochota (27,1 %), dalších 10,9 % respondentů uvedlo jako příčinu odmítnutí skutečnost, že dotazník je příliš dlouhý a otázky příliš náročné. Rovněž 10,9 % dotázaných vyslovilo obavy ze zneužití poskytnutých odpovědí nebo považovalo výzkum za zásah do svého soukromí a vyjádřilo k němu nedůvěru, dalších 3,3 % uvedlo jako příčinu odmítnutí pochybnosti o smyslu výzkumu nebo ho označilo za zbytečný, 1,1 % respondentů odmítlo z důvodu vysokého věku a neschopnosti pochopit smysl otázek a zbývajících 2,2 % příčinu odmítnutí účasti neuvedlo.

Výběr respondentů a charakteristika souboru

Údaje, jejichž rozboru je tato zpráva věnována, byly v roce 2019 získány od výběrového souboru o velikosti 1806 jedinců vybraných náhodným výběrem pomocí kvót (kvótní výběr).

Soubor je reprezentativním vzorkem populace České republiky podle věku a pohlaví. Reprezentativnost byla odvozena od základního souboru obyvatelstva České republiky ve věku 15 let a více (ČSÚ, 2019).

Složení výběrového souboru je reprezentativní rovněž podle krajů ČR (Tabulka 1). K územnímu, resp. regionálnímu zařazení dotazovaných slouží členění dle krajů ČR, platné od roku 2001.

Tabulka 1 - Složení výběrového souboru dle krajů

KRAJ	N	%
PRAHA	222	12,3
STŘEDOČESKÝ	227	12,6
JIHOČESKÝ	109	6,0
PLZEŇSKÝ	99	5,5
KARLOVARSKÝ	51	2,8
ÚSTECKÝ	138	7,6
LIBERECKÝ	74	4,1
KRÁLOVÉHRADECKÝ	94	5,2
PARDUBICKÝ	89	4,9
VYSOČINA	88	4,9
JIHOMORAVSKÝ	202	11,2
OLOMOUCKÝ	107	5,9
ZLÍNSKÝ	99	5,5
MORAVSKOSLEZSKÝ	207	11,5

Ve srovnání s členěním základního souboru nebyla zjištěna žádná odchylka.

Základní demografické charakteristiky souboru jsou shrnuty v tabulce 2. Ženy v souboru mírně převažují nad muži, populace venkova, tvoří necelou čtvrtinu výběrového souboru. Podle vzdělání je nejpočetnější skupina středoškoláků s maturitou, nejmenší je soubor vysokoškoláků.

Tabulka 2 - Demografické charakteristiky vzorku

Celkem	N (%)
	1 806 (100)
<i>Pohlaví</i>	
Muži	883 (48,9)
Ženy	923 (51,1)
<i>Věková skupina</i>	
15-24	196 (10,9)
25-44	627 (34,7)
45-64	562 (31,1)
65+	421 (23,3)
<i>Místo bydliště</i>	
Město	1404 (77,7)
Venkov	402 (22,3)
<i>Vzdělání*</i>	
ZŠ a SOU	603 (37,5)
SŠ s mat.	660 (41,0)
VŠ	347 (21,6)

*Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší (N=1610).

Charakteristika dotazníku pro tabák

Pro monitorování užívání tabákových výrobků byl vybrán soubor klíčových otázek nazývaný Tobacco Questions for Surveys (TQS), který vychází z Globální tabákové studie pro dospělé (GATS). Tyto otázky byly doplněny o demografické charakteristiky sledovaného souboru a další otázky podrobněji monitorující užívání elektronických cigaret. V roce 2019 byly poprvé do dotazníku zahrnuty otázky monitorující užívání bezdýmných výrobků zahřívajících tabák typu IQOS a GLO. Vzhledem k tomu, že se jedná o zatím pilotní průzkum monitorující užívání těchto výrobků, bude potřeba podle zjištěných údajů ještě rozvíjet a zpřesnit metodiku zkoumání této oblasti.

Charakteristika dotazníku pro alkohol

Pro odhad spotřeby alkoholu byla zvolena metoda obvyklé frekvence a kvantity podle druhu alkoholického nápoje (Beverage Specific Frequency-Quantity Method) z projektu EU SMART.

Dále byly zařazeny položky zjišťující frekvenci pití nadměrných dávek alkoholu při jedné konzumaci (definováno dle doporučení Světové zdravotnické organizace jako příjem 60 nebo více gramů alkoholu). Stejně jako při výzkumu v předchozích letech bylo zjišťováno, zda se ošetřující lékař dotázaného zajímal o jeho pití alkoholu, resp. zda doporučoval omezení konzumace alkoholu. V roce 2019 jsme do výzkumu přidali otázku, zda dotázaný cítí potřebu omezit či ukončit pití alkoholických nápojů. Uvedené položky spolu se sociodemografickými proměnnými umožnily vytvořit ucelený popis konzumních vzorců dospělé populace.

Statistická analýza

Data byla zpracována pomocí softwaru IBM SPSS Statistics for Windows, verze 24 (IBM Corp., Armonk, N.Y., USA). Byla použita lineární regrese a chí-kvadrát test. Hladina významnosti byla stanovena na 0,05 a p-hodnoty < 0,05 jsou statisticky významné.

B) VÝSLEDKY - TABÁK

Tabulka 3 - Podrobný přehled kuřáctví tabákových výrobků (Priorita 1)

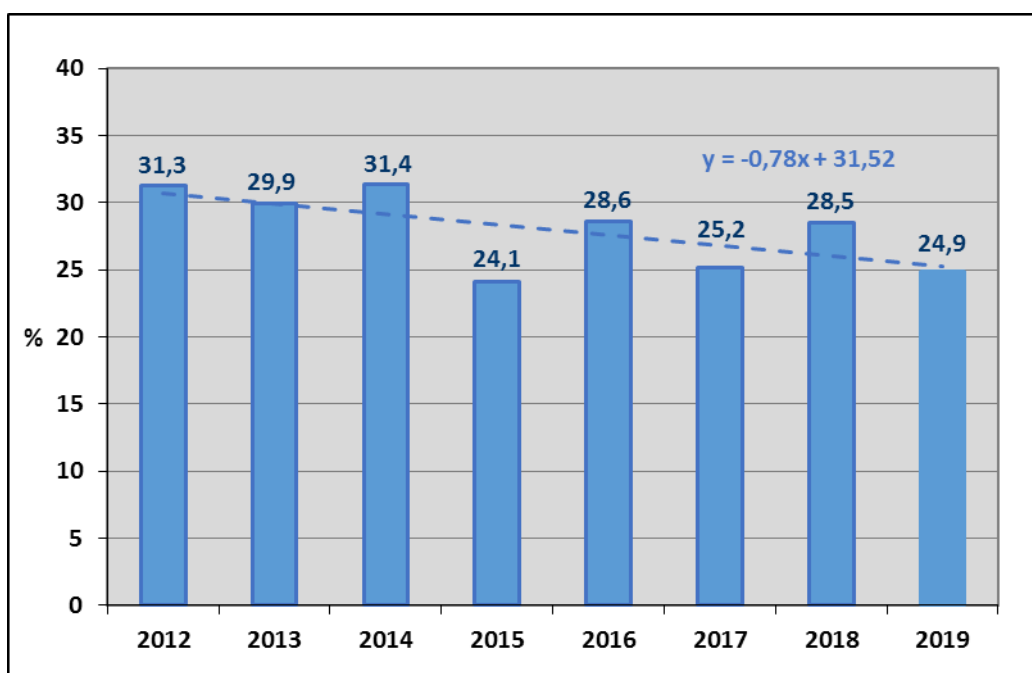
Rozsah kuřáckých návyků	Celkem	Muži	Ženy
	Procenta (95% CI)		
Současní kuřáci tabáku	24,9 (22,9;26,9)	29,2 (26,2;32,3)	20,7 (18,1;23,5)
Denní kuřáci	18,1 (16,3;19,9)	21,1 (18,4;23,9)	15,2 (12,9;17,6)
Příležitostní kuřáci	6,8 (5,7;8,1)	8,2 (6,4;10,2)	5,5 (4,1;7,2)
Současní nekuřáci	75,1 (73,1;77,1)	70,8 (67,7;73,8)	79,3 (76,5;81,9)
Bývalí kuřáci	16,4 (14,7;18,2)	17,8 (15,3;20,5)	15,1 (12,8;17,5)
Bývalí denní kuřáci	10,4 (9,0;11,9)	12,7 (10,6;15,1)	8,2 (6,5;10,2)
Bývalí příležitostní kuřáci	6,0 (4,9;7,2)	5,1 (3,7;6,8)	6,8 (5,3;8,6)
Nekuřáci celoživotní	58,7 (56,4;61,0)	53,0 (49,6;56,3)	64,2 (61,1;67,3)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

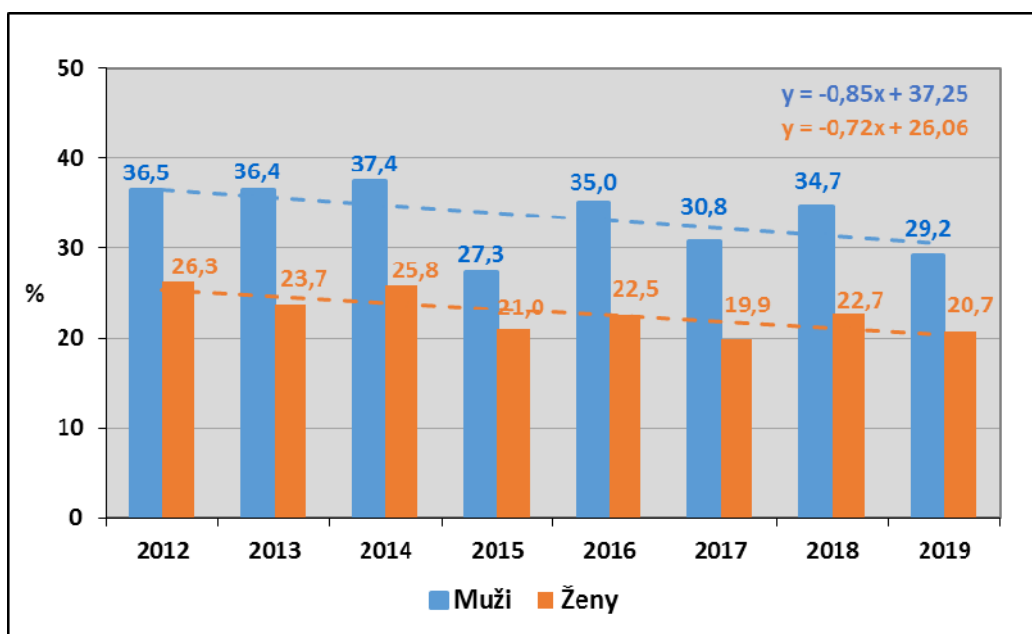
V celém souboru bylo 326 denních kuřáků a 123 příležitostných kuřáků, což je dohromady 449 současných kuřáků tabáku. Z celého vyšetřovaného souboru bylo v roce 2019 24,9 % kuřáků (v roce 2018 to bylo celkem 28,5 %). Ve srovnání s předchozím rokem došlo tedy k mírnému poklesu kuřáctví, ale spíše se jedná o projev náhodného meziroční kolísání, které již pozorujeme několik let. Přesto trend kuřáctví od roku 2012 sleduje trvalý pokles. Prevalence kuřáctví v roce 2019 je proti prevalenci v roce 2012 významně nižší ($p < 0,001$). Z těchto kuřáků téměř tři čtvrtiny představují denní kuřáky (Tabulka 3). Podíl počtu současných kuřáků se podle pohlaví statisticky významně liší (muži 29,2 %, ženy 20,7 %, $p < 0,001$). Ve skupině denních kuřáků zaznamenáváme méně kuřaček než kuřáků. Rozdíl nacházíme i ve skupině nekuřáků, a to ve prospěch celoživotních nekuřaček.

Grafické znázornění prevalence kuřáctví v letech 2012 – 2019 je uvedeno v grafu 1 a 2.

Graf 1: Prevalence kuřáctví v ČR v letech 2012 – 2019
Kuřáci tabákových výrobků celkem (denní a příležitostní)

Graf 2: Prevalence kuřáctví v ČR v letech 2012 – 2019
Kuřáci tabákových výrobků podle pohlaví (denní a příležitostní)

Tabulka 4 - Věkové rozmezí, kdy začali současní a bývalí kuřáci pravidelně kouřit

Demografická charakteristika	14 a méně let	15-19 let	20-24 let	25 a více let
	<i>Procenta (95% CI)</i>			
Celkem (N=745)	6,7 (5,0;8,8)	61,1 (57,5;64,6)	21,6 (18,7;24,7)	10,6 (8,5;13,0)
<i>Pohlaví</i>				
Muži (N=415)	6,7 (4,5;9,6)	63,1 (58,3;67,8)	20,2 (16,5;24,4)	9,9 (7,2;13,2)
Ženy (N=330)	6,7 (4,2;9,9)	58,5 (53,0;63,9)	23,3 (18,9;28,3)	11,5 (8,3;15,5)
<i>Věková skupina</i>				
15-24 (N=75)	13,3 (6,6;23,2)	81,3 (70,7;89,4)	5,3 (1,5;13,1)	-
25-44 (N=263)	8,4 (5,3;12,4)	66,9 (60,9;72,6)	20,2 (15,5;25,5)	4,6 (2,4;7,8)
45-64 (N=256)	4,7 (2,4;8,0)	58,2 (51,9;64,3)	21,9 (17,0;27,4)	15,2 (11,1;20,2)
65+ (N=151)	4,0 (1,5;8,4)	45,7 (37,6;54,0)	31,8 (24,5;39,9)	18,5 (12,7;25,7)
<i>Místo bydliště</i>				
Město (N=590)	6,4 (4,6;8,7)	61,4 (57,3;65,3)	22,0 (18,8;25,6)	10,2 (7,9;12,9)
Venkov (N=155)	7,7 (4,1;13,1)	60,0 (51,8;67,8)	20,0 (14,0;27,2)	12,3 (7,5;18,5)
<i>Vzdělání ¹</i>				
ZŠ a SOU (N=309)	7,1 (4,5;10,6)	61,8 (56,1;67,3)	20,4 (16,0;25,3)	10,7 (7,5;14,7)
SŠ s maturitou (n=246)	2,4 (0,9;5,2)	59,8 (53,3;65,9)	26,0 (20,6;32,0)	11,8 (8,0;16,5)
VŠ (N=115)	10,4 (5,5;17,5)	48,7 (39,3;58,2)	26,1 (18,3;35,1)	14,8 (8,9;22,6)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Poznámka: Tabulka zahrnuje každodenní i příležitostné (méně často než denně) kuřáctví a bývalé kuřáky

Tabulka 4 znázorňuje rozmezí let, kdy současní nebo bývalí kuřáci začali pravidelně kouřit. Z tabulky vyplývá, že největší procento kuřáků začalo s pravidelným kouřením ve věku 15-19 let (61,1 %). S přibývajícím věkem klesá počet kuřáků, kteří začínají s pravidelným kouřením. Ženy začínají kouřit později než muži. Varující se jeví poměrně velké procento kuřáků, ať už současných nebo bývalých, kteří začali s pravidelným kouřením před 14 rokem věku (6,7 %) a tento podíl je ještě vyšší v mladších věkových skupinách (13,3 % a 8,4 %).

Tabulka 5 – Počet bývalých kuřáků podle počtu let abstinence

Demografická charakteristika	5 a méně let	6-10 let	11-20 let	21 a více let
	<i>Procenta (95% CI)</i>			
Celkem (N=296)	32,1 (26,8;37,7)	18,2 (14,0;23,1)	23,3 (18,6;28,6)	26,4 (21,4;31,8)
<i>Pohlaví</i>				
Muži (N=157)	28,0 (21,2;35,7)	17,8 (12,2;24,7)	26,1 (19,4;33,7)	28,0 (21,2;35,7)
Ženy (N=139)	36,7 (28,7;45,3)	18,7 (12,6;26,2)	20,1 (13,8;27,8)	24,5 (17,6;32,5)
<i>Věková skupina</i>				
15-24 (N=30)	90,0 (73,5;97,9)	6,7 (0,8;22,1)	3,3 (0,1;17,2)	–
25-44 (N=88)	48,9 (38,1;59,8)	27,3 (18,3;37,8)	20,5 (12,6;30,4)	3,4 (0,7;9,6)
45-64 (N=99)	18,2 (11,1;27,2)	26,3 (17,9;36,1)	26,3 (17,9;36,1)	29,3 (20,6;39,3)
65+ (N=79)	8,9 (3,6;17,4)	2,5 (0,3;8,8)	30,4 (20,5;41,8)	58,2 (46,6;69,2)
<i>Místo bydliště</i>				
Město (N=233)	36,1 (29,9;42,6)	16,7 (12,2;22,2)	23,6 (18,3;29,6)	23,6 (18,3;29,6)
Venkov (N=63)	17,5 (9,1;29,1)	23,8 (14,0;36,2)	22,2 (12,7;34,5)	36,5 (24,7;49,6)
<i>Vzdělání ¹</i>				
ZŠ a SOU (N=118)	22,9 (15,7;31,5)	17,8 (11,4;25,9)	21,2 (14,2;29,7)	38,1 (29,4;47,5)
SŠ s maturitou (N=102)	26,5 (18,2;36,1)	18,6 (11,6;27,6)	30,4 (21,7;40,3)	24,5 (16,5;34,0)
VŠ (N=46)	30,4 (17,7;45,8)	26,1 (14,3;41,1)	26,1 (14,3;41,1)	17,4 (7,8;31,4)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Poznámka: Bývalé kuřáctví tabákových výrobků zahrnuje každodenní i příležitostné (méně často než denně) kuřáctví

V tabulce 5 je uveden časový úsek v letech, který bývalí kuřáci uváděli jako období, po které již nekouří. Respondenti uváděli konkrétní počet let, který byl pak rozdělen do výše uvedených intervalů. Téměř třetina bývalých kuřáků uvádí, že nekouří po dobu 5 a méně let (32,1 %), jsou to tedy nekuřáci, kteří mohli být ovlivněni protikuřáckými opatřeními v posledních letech.

Tabulka 6A I. - Současní kuřáci různých druhů tabákových výrobků podle vybraných demografických charakteristik (Priorita 1) - z celku všech respondentů

Demografická charakteristika	Jakýkoliv kouřený tabákový výrobek	Jakékoliv cigarety ¹	Typ cigarety		Ostatní tabákové výrobky ²
			Komerčně vyrobené	Ručně ubalené	
<i>Procenta (95% CI)</i>					
Celkem (N=1806)	24,9 (22,9;26,9)	23,9 (22,0;26,0)	22,1 (20,3;24,1)	3,4 (2,6;4,4)	4,8 (3,8;5,8)
<i>Pohlaví</i>					
Muži (N=883)	29,2 (26,2;32,3)	27,5 (24,6;30,6)	24,8 (22,0;27,8)	4,6 (3,4;6,2)	6,6 (5,0;8,4)
Ženy (N=923)	20,7 (18,1;23,5)	20,5 (17,9;23,2)	19,6 (17,1;22,3)	2,3 (1,4;3,5)	3,0 (2;4,4)
<i>Věková skupina</i>					
15-24 (N=196)	23,0 (17,3;29,5)	22,4 (16,8;28,9)	20,9 (15,4;27,3)	2,6 (0,8;5,9)	10,7 (6,8;15,9)
25-44 (N=627)	27,9 (24,4;31,6)	26,5 (23,1;30,1)	24,6 (21,2;28,1)	4,0 (2,6;5,8)	6,4 (4,6;8,6)
45-64 (N=562)	27,9 (24,3;31,8)	27,6 (23,9;31,5)	26,2 (22,6;30,0)	3,6 (2,2;5,4)	3,0 (1,8;4,8)
65+ (N=421)	17,1 (13,6;21,0)	15,9 (12,6;19,8)	13,8 (10,6;17,4)	2,9 (1,5;4,9)	1,9 (0,8;3,7)
<i>Místo bydliště</i>					
Město (N=1404)	25,4 (23,2;27,8)	24,4 (22,2;26,8)	22,4 (20,2;24,6)	3,6 (2,7;4,7)	5,1 (4,0;6,3)
Venkov (N=402)	22,9 (18,9;27,3)	22,1 (18,2;26,5)	21,4 (17,5;25,7)	3,0 (1,6;5,2)	3,7 (2,1;6,1)
<i>Vzdělání³</i>					
ZŠ a SOU (N=603)	31,7 (28,0;35,6)	31,2 (27,5;35,0)	27,4 (23,8;31,1)	5,8 (4,1;8,0)	4,0 (2,6;5,9)
SŠ s maturitou (N=660)	21,8 (18,7;25,2)	20,8 (17,7;24,1)	20,2 (17,2;23,4)	2,6 (1,5;4,1)	3,6 (2,3;5,4)
VŠ (N=347)	19,9 (15,8;24,5)	18,2 (14,2;22,6)	17,6 (13,7;22,0)	1,4 (0,5;3,3)	4,9 (2,9;7,7)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Zahrnuje kuřáctví cigaret, jak vyrobených průmyslově, tak i ručně ubalených;

²Zahrnuje kuřáctví dýmek, doutníků, vodních dýmek;

³Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Poznámka: Současné kuřáctví tabákových výrobků zahrnuje každodenní i příležitostné (méně často než denně) kuřáctví.

Tabulka 6A II. - Současní kuřáci různých druhů tabákových výrobků podle vybraných demografických charakteristik (Priorita 1) – ze souboru současných kuřáků

Demografická charakteristika	Jakékoliv cigarety ¹	Typ cigarety		Ostatní tabákové výrobky ²
		Komerčně vyrobené	Ručně ubalené	
<i>Procenta (95% CI)</i>				
Celkem (N=449)	96,2 (94,0;97,8)	89,1 (85,8;91,8)	13,8 (10,8;17,3)	19,2 (15,6;23,1)
<i>Pohlaví</i>				
Muži (N=258)	94,2 (90,6;96,7)	84,9 (79,9;89,0)	15,9 (11,7;20,9)	22,5 (17,5;28,1)
Ženy (N=191)	99,0 (96,3;99,9)	94,8 (90,6;97,5)	11,0 (6,9;16,3)	14,7 (10,0;20,5)
<i>Věková skupina</i>				
15-24 (N=45)	97,8 (88,2;99,9)	91,1 (78,8;97,5)	11,1 (3,7;24,1)	46,7 (31,7;62,1)
25-44 (N=175)	94,9 (90,5;97,6)	88,0 (82,2;92,4)	14,3 (9,5;20,4)	22,9 (16,9;29,8)
45-64 (N=157)	98,7 (95,5;99,8)	93,6 (88,6;96,9)	12,7 (8,0;19,0)	10,8 (6,4;16,8)
65+ (N=72)	93,1 (84,5;97,7)	80,6 (69,5;88,9)	16,7 (8,9;27,3)	11,1 (4,9;20,7)
<i>Místo bydliště</i>				
Město (N=357)	96,1 (93,5;97,8)	88,0 (84,1;91,1)	14,0 (10,6;18,0)	19,9 (15,9;24,4)
Venkov (N=92)	96,7 (90,8;99,3)	93,5 (86,3;97,6)	13,0 (6,9;21,7)	16,3 (9,4;25,5)
<i>Vzdělání³</i>				
ZŠ a SOU (N=191)	98,4 (95,5;99,7)	86,4 (80,7;90,9)	18,3 (13,1;24,6)	12,6 (8,2;18,1)
SŠ s maturitou (N=144)	95,1 (90,2;98,0)	92,4 (86,7;96,1)	11,8 (7,0;18,2)	16,7 (11,0;23,8)
VŠ (N=69)	91,3 (82,0;96,7)	88,4 (78,4;94,9)	7,2 (2,4;16,1)	24,6 (15,1;36,5)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Zahrnuje kuřáctví cigaret, jak vyrobených průmyslově, tak i ručně ubalených;

²Zahrnuje kuřáctví dýmek, doutníků, vodních dýmek;

³Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Poznámka:

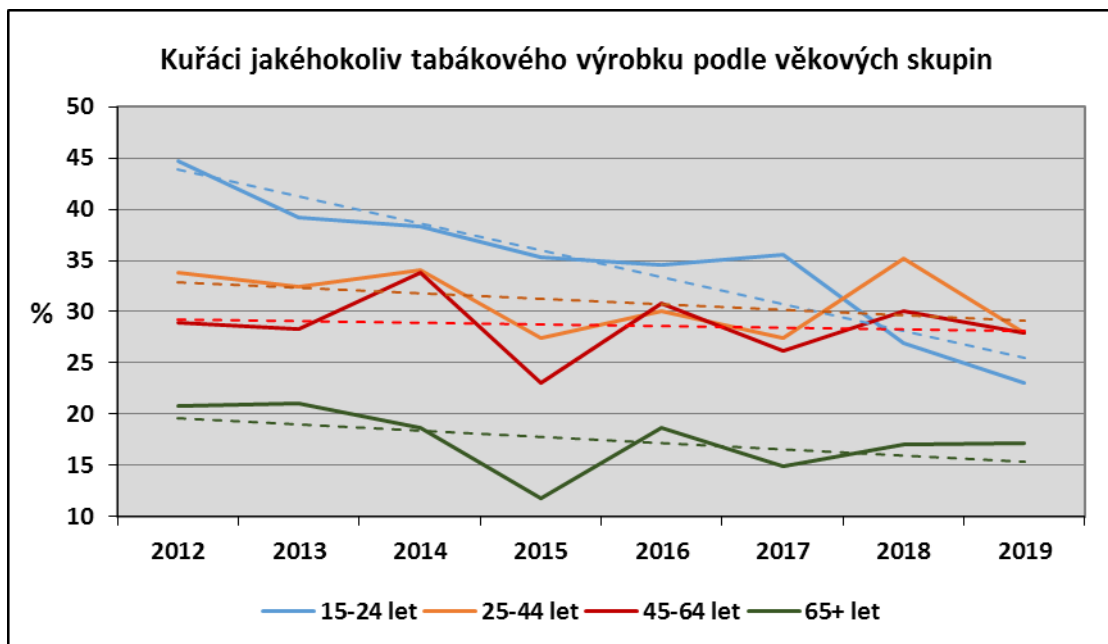
Současné kuřáctví tabákových výrobků zahrnuje každodenní i příležitostné (méně často než denně) kuřáctví.

Z tabulek 6A I a 6A II je patrné, že česká populace převážně kouří cigarety. Podíl jiných tabákových výrobků určených ke kouření tvoří zhruba pětinu. Celkem tuto skutečnost uvedlo 19,2 % kuřáků s převahou mužské části kouřící populace (22,5 % vs. 14,7 % žen). Většinou se však jedná o kuřáky, kteří současně kouří i cigarety. Výlučně jiné tabákové výrobky kouří jen 5,8 % kuřáků mužů a jen 1% kuřeček žen. Téměř 14 % kuřáků si balí své vlastní cigarety, naprostá většina dává přednost cigaretám vyrobeným průmyslově. Ostatní tabákové výrobky jiné než cigarety zahrnují dýmku, doutníky a vodní dýmku.

Od roku 2018 můžeme zaznamenat změnu v prevalenci kuřáctví tabákových výrobků z hlediska věku (Graf 3). Doposud bývala nejvyšší v nejmladší věkové skupině 15-24 let. V roce 2018 byla poprvé nejvyšší prevalence kuřáctví tabákových výrobků ve skupině 25-44 letých (35,2 %) a postupně klesala přes 30,1 % ve skupině 45 - 64 letých až na 17,0 % u osob ve věku 65 let a více. V roce 2019 zaznamenáváme nejvyšší prevalenci kuřáctví tabákových výrobků ve věkové skupině 25-44 let a 45-64 let (shodně 27,9 %), následuje nejmladší skupina 15-24 letých (23 %). Prevalence kuřáctví osob ve věku 65 let a více je významně nižší ve srovnání s věkovými skupinami 25-44 a 45-64 ($p < 0,001$), ale neliší se od prevalence nejmladší věkové kategorie 15-24 let ($p = 0,082$). Nadále pokračuje pokles kuřáctví u nejnižší věkové skupiny, poprvé naznačený v roce 2018.

Podle vzdělání je procento kuřáctví tabákových výrobků nižší u skupiny vysokoškolsky vzdělaných respondentů v porovnání s respondenty se vzděláním základním a středním. Rozdíl v kuřáctví tabákových výrobků není naopak patrný mezi městem a venkovem.

Graf 3: Kuřáci jakéhokoliv tabákového výrobku podle věkových skupin

Tabulka 6B - Současní kuřáci různých druhů tabákových výrobků podle vybraných demografických charakteristik (Priorita 1) - ze souboru současných kuřáků

Demografická charakteristika	Ostatní tabákové výrobky			
	Dýmky plněné tabákem	Doutníky, doutníčky bez příchuti	Doutníky, doutníčky s příchutí	Sezení vodní dýmky
	<i>Procenta (95% CI)</i>			
Celkem (N=449)	3,8 (2,2;6,0)	3,6 (2,1;5,7)	4,9 (3,1;7,3)	14,5 (11,4;18,1)
<i>Pohlaví</i>				
Muži (N=258)	3,1 (1,3;6,0)	5,4 (3,0;8,9)	6,6 (3,9;10,3)	15,5 (11,3;20,5)
Ženy (N=191)	4,7 (2,2;8,8)	1,0 (0,1;3,7)	2,6 (0,9;6,0)	13,1 (8,7;18,7)
<i>Věková skupina</i>				
15-24 (N=45)	8,9 (2,5;21,2)	6,7 (1,4;18,3)	4,4 (0,5;15,1)	44,4 (29,6;60,0)
25-44 (N=175)	4,0 (1,6;8,1)	1,7 (0,4;4,9)	5,7 (2,8;10,3)	19,4 (13,8;26,1)
45-64 (N=157)	2,5 (0,7;6,4)	3,2 (1,0;7,3)	6,4 (3,1;11,4)	5,7 (2,7;10,6)
65+ (N=72)	2,8 (0,3;9,7)	6,9 (2,3;15,5)	0,0 (0,0;5,0)	2,8 (0,3;9,7)
<i>Místo bydliště</i>				
Město (N=357)	4,2 (2,4;6,8)	4,2 (2,4;6,8)	5,0 (3,0;7,9)	14,6 (11,1;18,7)
Venkov (N=92)	2,2 (0,3;7,6)	1,1 (0,0;5,9)	4,3 (1,2;10,8)	14,1 (7,7;23,0)
<i>Vzdělání ¹</i>				
ZŠ a SOU (N=191)	2,1 (0,6;5,3)	3,1 (1,2;6,7)	4,2 (1,8;8,1)	5,2 (2,5;9,4)
SŠ s maturitou (N=144)	4,2 (1,5;8,8)	2,1 (0,4;6,0)	5,6 (2,4;10,7)	15,3 (9,8;22,2)
VŠ (N=69)	4,3 (0,9;12,2)	5,8 (1,6;14,2)	5,8 (1,6;14,2)	18,8 (10,4;30,1)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Tabulka 6B znázorňuje podíl jiných tabákových výrobků určených ke kouření, jako jsou dýmky, doutníky, doutníčky a vodní dýmky. Z těchto výrobků jsou nejčastěji kouřeny vodní dýmky (14,4 %), především nejnižší věkovou skupinou 15-24 let.

Kuřáci doutníků nebo doutníčků s příchutí volí nejčastěji příchut' vanilky (9 respondentů), dále mentolovou příchut' (4 osoby), ostatní příchutě uvedl vždy jen jeden respondent (med, meloun, ovoce, višněň).

Tabulka 7 - Počet cigaret průměrně vykouřených denními kuřáky za den podle vybraných demografických charakteristik (Priorita 1)

Demografická charakteristika	Počet cigaret průměrně vykouřených za den ¹				
	<5	5-9	10-14	15-24	≥25
	<i>Procenta (95% CI)</i>				
Celkem (N=324)	15,7 (12,0;20,2)	23,1 (18,7;28,1)	31,5 (26,5;36,8)	25,3 (20,7;30,4)	4,3 (2,4;7,1)
<i>Pohlaví</i>					
Muži (N=184)	11,4 (7,2;16,9)	23,4 (17,5;30,2)	34,2 (27,4;41,6)	25,5 (19,4;32,5)	5,4 (2,6;9,8)
Ženy (N=140)	21,4 (14,9;29,2)	22,9 (16,2;30,7)	27,9 (20,6;36,1)	25,0 (18,1;33,0)	2,9 (0,8;7,2)
<i>Věková skupina</i>					
15-24 (N=29)	17,2 (5,8;35,8)	24,1 (10,3;43,5)	34,5 (17,9;54,3)	20,7 (8,0;39,7)	3,4 (0,1;17,8)
25-44 (N=116)	16,4 (10,2;24,4)	23,3 (15,9;32,0)	31,9 (23,6;41,2)	24,1 (16,7;33,0)	4,3 (1,4;9,8)
45-64 (N=123)	11,4 (6,4;18,4)	22,8 (15,7;31,2)	30,1 (22,1;39,0)	30,1 (22,1;39,0)	5,7 (2,3;11,4)
65+ (N=56)	23,2 (13,0;36,4)	23,2 (13,0;36,4)	32,1 (20,3;46,0)	19,6 (10,2;32,4)	1,8 (0,0;9,6)
<i>Místo bydliště</i>					
Město (N=254)	16,1 (11,8;21,3)	22,8 (17,8;28,5)	30,3 (24,7;36,4)	27,6 (22,2;33,5)	3,1 (1,4;6,1)
Venkov (N=70)	14,3 (7,1;24,7)	24,3 (14,8;36,0)	35,7 (24,6;48,1)	17,1 (9,2;28,0)	8,6 (3,2;17,7)
<i>Vzdělání²</i>					
ZŠ a SOU (N=156)	11,5 (7,0;17,6)	21,2 (15,0;28,4)	31,4 (24,2;39,3)	30,1 (23,1;38,0)	5,8 (2,7;10,7)
SŠ s maturitou (N=93)	16,1 (9,3;25,2)	23,7 (15,5;33,6)	35,5 (25,8;46,1)	22,6 (14,6;32,4)	2,2 (0,3;7,6)
VŠ (N=46)	28,3 (16,0;43,5)	28,3 (16,0;43,5)	21,7 (10,9;36,4)	17,4 (7,8;31,4)	4,3 (0,5;14,8)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

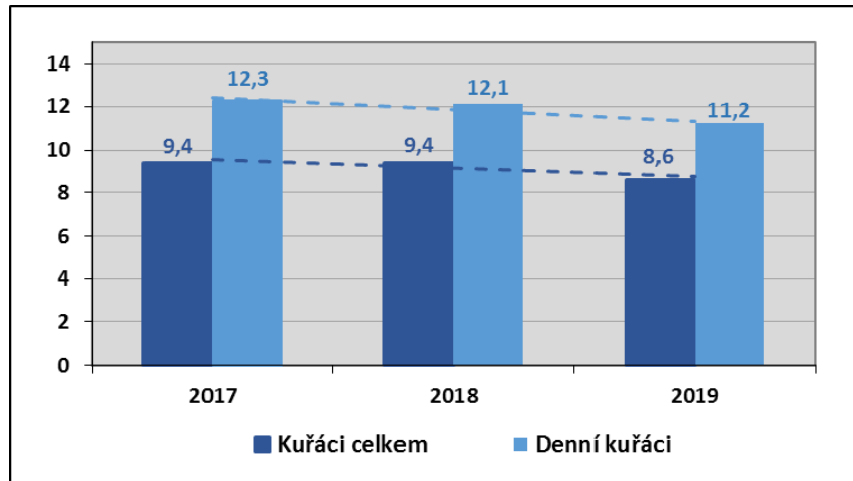
¹Denní kuřáci, cigarety zahrnují průmyslově vyráběné i ručně balené

²Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

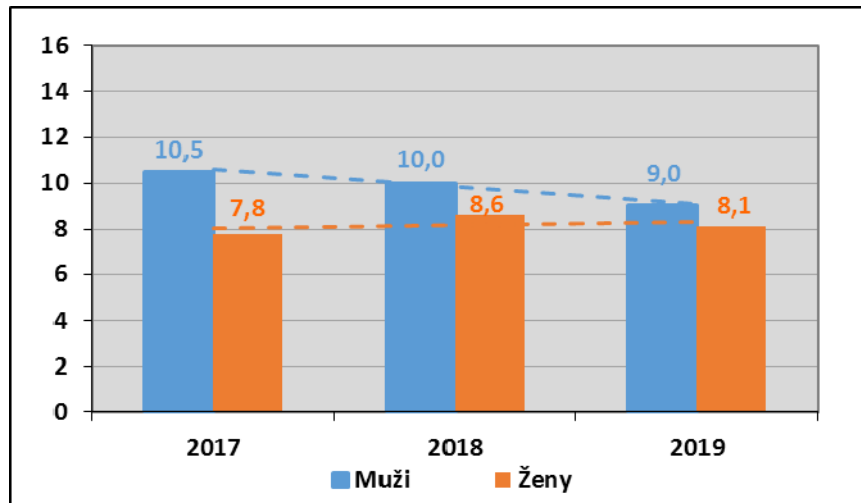
Muži i ženy uvádějí, že kouří nejčastěji 10-14 cigaret denně (31,5 %). Ve srovnání s rokem 2018 pozorujeme snížení počtu denních kuřáků, kouřících vyšší počty cigaret za den. Úbytek je patrný jak v kategorii 25 cigaret a více, tak v kategorii 15-24 kusů cigaret. Dvojnásobný podíl žen kouří ve srovnání s muži do pěti cigaret za den (Tabulka 7).

Současní kuřáci vykouřili v roce 2019 průměrně 8,6 kusů cigaret za den (komerčně vyráběných i ručně balených), denní kuřáci vykouřili v průměru 11,2 kusů cigaret za den. Ve srovnání s rokem 2018 můžeme zaznamenat pokles v denní spotřebě cigaret. (Graf 4). Z hlediska pohlaví můžeme u mužů zaznamenat mírný pokles v průměrné spotřebě cigaret vykouřených za den; v případě žen zůstává spotřeba cigaret v rozmezí let 2017 – 2019 téměř stejná, a to jak u kuřáků celkem (denní a příležitostní), tak i pouze u denních kuřáků (Graf 5 a Graf 6).

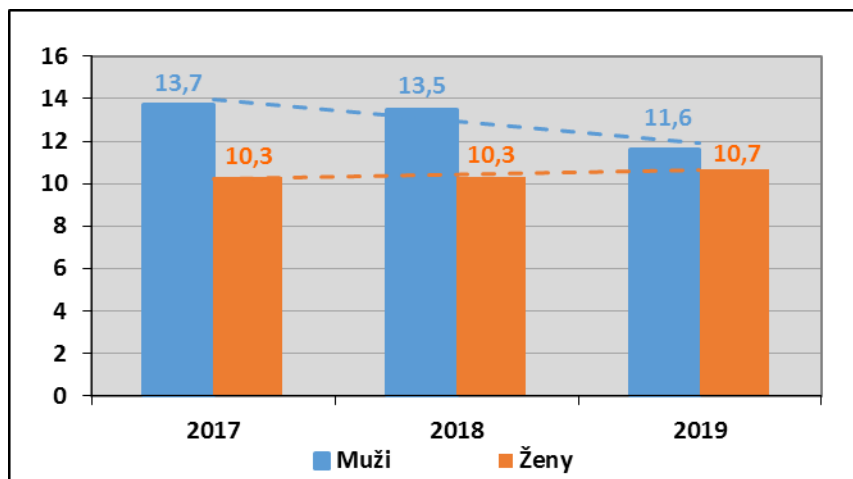
Graf 4: Počet kusů cigaret v průměru vykouřených za den (obě pohlaví dohromady)

Graf 5: Počet kusů cigaret v průměru vykouřených za den podle pohlaví (kuřáci celkem – denní a příležitostní)

Graf 6: Počet kusů cigaret v průměru vykouřených za den podle pohlaví (denní kuřáci)

Tabulka 8 - Současní uživatelé elektronické cigarety podle frekvence užívání a vybraných demografických charakteristik

Demografická charakteristika	Uživatelé celkem ¹	Denně	Méně než denně, ale nejméně jednou týdně	Méně než týdně, ale alespoň jednou měsíčně	Méně než měsíčně
	<i>Procenta (95% CI)</i>				
Celkem (N=1806)	4,9 (3,9;6,0)	2,1 (1,5;2,9)	1,8 (1,2;2,5)	1,0 (0,6;1,6)	2,2 (1,5;2,9)
<i>Pohlaví</i>					
Muži (N=883)	6,2 (4,7;8,0)	2,4 (1,5;3,6)	2,7 (1,7;4,0)	1,1 (0,5;2,1)	1,9 (1,1;3,1)
Ženy (N=923)	3,6 (2,5;5,0)	1,8 (1,1;2,9)	0,9 (0,4;1,7)	0,9 (0,4;1,7)	2,4 (1,5;3,6)
<i>Věková skupina</i>					
15-24 (N=196)	10,7 (6,8;15,9)	2,6 (0,8;5,9)	5,1 (2,5;9,2)	3,1 (1,1;6,5)	3,6 (1,4;7,2)
25-44 (N=627)	6,1 (4,3;8,2)	2,9 (1,7;4,5)	2,1 (1,1;3,5)	1,1 (0,5;2,3)	3,2 (2,0;4,9)
45-64 (N=562)	4,4 (2,9;6,5)	2,3 (1,2;3,9)	1,6 (0,7;3,0)	0,5 (0,1;1,6)	1,4 (0,6;2,8)
65+ (N=421)	1,0 (0,3;2,4)	0,5 (0,1;1,7)	0,0 (0,0;0,9)	0,5 (0,1;1,7)	1,0 (0,3;2,4)
<i>Místo bydliště</i>					
Město (N=1404)	5,4 (4,3;6,7)	2,4 (1,6;3,3)	1,9 (1,3;2,8)	1,1 (0,7;1,8)	2,1 (1,4;3,0)
Venkov (N=402)	3,0 (1,6;5,2)	1,2 (0,4;2,9)	1,2 (0,4;2,9)	0,5 (0,1;1,8)	2,2 (1,0;4,2)
<i>Vzdělání²</i>					
ZŠ a SOU (N=603)	4,5 (3,0;6,4)	2,8 (1,7;4,5)	1,2 (0,5;2,4)	0,5 (0,1;1,4)	1,7 (0,8;3,0)
SŠ s maturitou (N=660)	3,9 (2,6;5,7)	1,2 (0,5;2,4)	1,5 (0,7;2,8)	1,2 (0,5;2,4)	2,1 (1,2;3,5)
VŠ (N=347)	4,0 (2,2;6,7)	2,3 (1,0;4,5)	1,4 (0,5;3,3)	0,3 (0,0;1,6)	2,3 (1,0;4,5)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

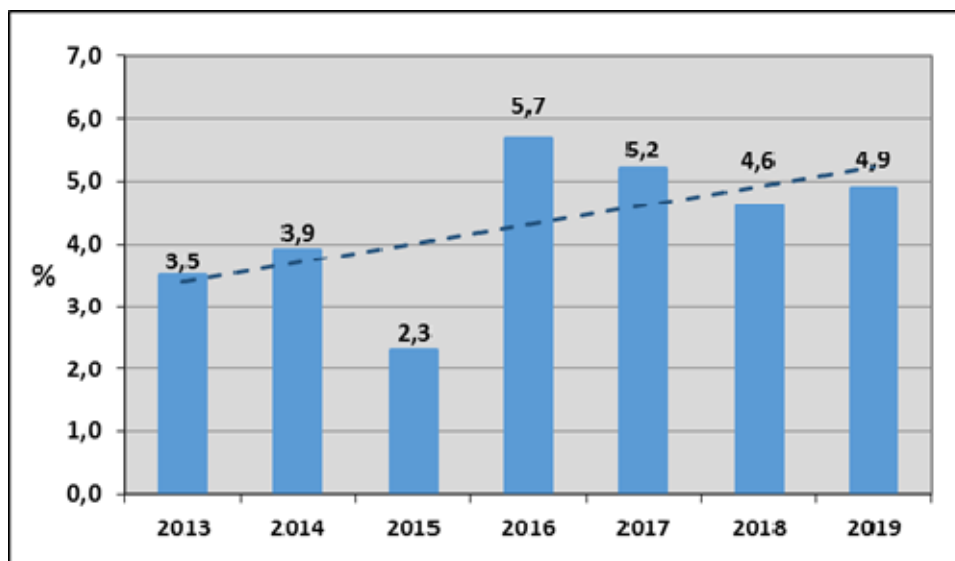
¹Zahrnuje každodenní i příležitostné (méně často než denně, ale alespoň jednou měsíčně) užívání EC

²Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

V roce 2019 užívalo elektronické cigarety celkem 4,9 % osob, přičemž denně užívá elektronickou cigaretu 2,1 % uživatelů, více muži než ženy. Největší podíl uživatelů zaznamenáváme ve věkové skupině 15-24 let (Tabulka 8). V denním užívání ale již mezi věkovými skupinami rozdíly nejsou.

V porovnání s rokem 2018 (4,6 %) došlo k nárůstu uživatelů u žen i u mužů. Ve věkové skupině 15-24 let došlo ke zvýšení počtu uživatelů ze 7,5 % v roce 2018 na 10,7 % v roce 2019 (Graf 7).

Graf 7: Uživatelé elektronické cigarety celkem (denní a příležitostní)

Tabulka 9 - Uživatelé elektronických cigaret (EC) ve vztahu ke kouření klasických cigaret podle vybraných demografických charakteristik (Priorita 1)

Demografická charakteristika	Současně uživatel/ka klasických cigaret	Bývalý/á kuřák/kuřačka klasických cigaret	Před užíváním EC jsem nekouřil/a
	<i>Procenta (95% CI)</i>		
Celkem (N=127)	45,7 (36,8;54,7)	37,0 (28,6;46,0)	17,3 (11,2;25,0)
<i>Pohlaví</i>			
Muži (N=72)	47,2 (35,3;59,3)	36,1 (25,1;48,3)	16,7 (8,9;27,3)
Ženy (N=55)	43,6 (30,3;57,7)	38,2 (25,4;52,3)	18,2 (9,1;30,9)
<i>Věková skupina</i>			
15-24 (N=28)	46,4 (27,5;66,1)	35,7 (18,6;55,9)	17,9 (6,1;36,9)
25-44 (N=58)	43,1 (30,2;56,8)	37,9 (25,5;51,6)	19,0 (9,9;31,4)
45-64 (N=33)	48,5 (30,8;66,5)	39,4 (22,9;57,9)	12,1 (3,4;28,2)
65+ (N=8)	50,0 (15,7;84,3)	25,0 (3,2;65,1)	25,0 (3,2;65,1)
<i>Místo bydliště</i>			
Město (N=106)	47,2 (37,4;57,1)	36,8 (27,6;46,7)	16,0 (9,6;24,4)
Venkov (n=21)	38,1 (18,1;61,6)	38,1 (18,1;61,6)	23,8 (8,2;47,2)
<i>Vzdělání¹</i>			
ZŠ a SOU (N=37)	51,4 (34,4;68,1)	40,5 (24,8;57,9)	8,1 (1,7;21,9)
SŠ s maturitou (N=40)	40,0 (24,9;56,7)	32,5 (18,6;49,1)	27,5 (14,6;43,9)
VŠ (N=22)	45,5 (24,4;67,8)	40,9 (20,7;63,6)	13,6 (2,9;34,9)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Z tabulky 9 je patrné, že téměř polovina (45,7 %) uživatelů elektronických cigaret uvádí, že současně kouří i klasické cigarety; 37,0 % uživatelů jsou bývalými kuřáky klasických cigaret a 17,3 % uživatelů před užíváním EC nikdy nekouřilo. Místo bydliště, vzdělání ani pohlaví nemá na způsob užívání elektronických a klasických cigaret vliv. Naopak zastoupení užívání obou typů cigaret se mění se vzrůstajícím věkem, a to ve prospěch kouření klasických cigaret.

Tabulka 10 - Současní uživatelé elektronické cigarety – elektronické cigarety s nikotinem a bez nikotinu (Priorita 1)

Užívání elektronických cigaret	Elektronické cigarety s nikotinem	Elektronické cigarety bez nikotinu	Elektronické cigarety občas obsahující nikotin	Nevím
	<i>Procenta (95% CI)</i>			
Celkem (N=127)	53,5 (44,5;62,4)	26,8 (19,3;35,4)	14,2 (8,6;21,5)	5,5 (2,2;11,0)
<i>Pohlaví</i>				
Muži (N=72)	56,9 (44,7;68,6)	23,6 (14,4;35,1)	13,9 (6,9;24,1)	5,6 (1,5;13,6)
Ženy (N=55)	49,1 (35,4;62,9)	30,9 (19,1;44,8)	14,5 (6,5;26,7)	5,5 (1,1;15,1)
<i>Místo bydliště</i>				
Město (N=106)	53,8 (43,8;63,5)	29,2 (20,8;38,9)	14,2 (8,1;22,3)	2,8 (0,6;8,0)
Venkov (N=21)	52,4 (29,8;74,3)	14,3 (3,0;36,3)	14,3 (3,0;36,3)	19,0 (5,4;41,9)
<i>Kuřáctví tabáku v současnosti¹</i>				
Ano (N=71)	53,5 (41,3;65,5)	23,9 (14,6;35,5)	16,9 (9,0;27,7)	5,6 (1,6;13,8)
Ne (N=56)	53,6 (39,7;67,0)	30,4 (18,8;44,1)	10,7 (4,0;21,9)	5,4 (1,1;14,9)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Zahrnuje každodenní i příležitostné (méně často než denně) kouření

Více než polovina (53,5 %) současných uživatelů elektronických cigaret užívá elektronické cigarety s nikotinem, a to bez významného rozdílu mezi pohlavími. Elektronické cigarety bez nikotinu užívá 26,8 % uživatelů. Někteří uživatelé (14,2 %) kombinují užívání elektronických cigaret s nikotinem a bez nikotinu (Tabulka 10). Mezi uživateli elektronické cigarety s nikotinem je 55,8 % současných kuřáků tabáku.

Tabulka 11 - Nejčastěji používané množství nikotinu obsažené v náplních do elektronických cigaret

Demografická charakteristika	1-3 mg/1ml	4-9 mg/1ml	10-18 mg/1ml	19 a více mg/1 ml
	<i>Procenta (95% CI)</i>			
Celkem (N=86)	22,1 (13,9;32,3)	58,1 (47,0;68,7)	17,4 (10,1;27,1)	2,3 (0,3;8,1)
<i>Pohlaví</i>				
Muži (N=51)	15,7 (7,0;28,6)	60,8 (46,1;74,2)	21,6 (11,3;35,3)	2,0 (0,0;10,4)
Ženy (N=35)	31,4 (16,9;49,3)	54,3 (36,6;71,2)	11,4 (3,2;26,7)	2,9 (0,1;14,9)
<i>Věková skupina</i>				
15-24 (N=14)	14,3 (1,8;42,8)	71,4 (41,9;91,6)	14,3 (1,8;42,8)	0,0 (0,0;23,2)
25-44 (N=42)	16,7 (7,0;31,4)	57,1 (41,0;72,3)	23,8 (12,1;39,5)	2,4 (0,1;12,6)
45-64 (N=23)	26,1 (10,2;48,4)	60,9 (38,5;80,3)	8,7 (1,1;28,0)	4,3 (0,1;21,9)
65+ (N=7)	57,1 (18,4;90,1)	28,6 (3,7;71,0)	14,3 (0,4;57,9)	0,0 (0,0;41,0)
<i>Místo bydliště</i>				
Město (N=72)	22,2 (13,3;33,6)	58,3 (46,1;69,8)	18,1 (10,0;28,9)	1,4 (0,0;7,5)
Venkov (N=14)	21,4 (4,7;50,8)	57,1 (28,9;82,3)	14,3 (1,8;42,8)	7,1 (0,2;33,9)
<i>Vzdělání ¹</i>				
ZŠ a SOU (N=28)	7,1 (0,9;23,5)	57,1 (37,2;75,5)	32,1 (15,9;52,4)	3,6 (0,1;18,3)
SŠ s maturitou (N=28)	39,3 (21,5;59,4)	46,4 (27,5;66,1)	10,7 (2,3;28,2)	3,6 (0,1;18,3)
VŠ (N=16)	25,0 (7,3;52,4)	68,8 (41,3;89,0)	6,3 (0,2;30,2)	0,0 (0,0;20,6)

95 % CI - 95% interval spolehlivosti

¹Zahrnuje každodenní i příležitostné (méně často než denně) užívání EC

Tabulka 11 znázorňuje jak silné náplně, z hlediska obsahu nikotinu, současní uživatelé elektronických cigaret nejčastěji užívají. Z respondentů, kteří užívají elektronické cigarety s nikotinem více než polovina (58,1 %) uvádí, že používá náplně s obsahem nikotinu 4-9 mg/1 ml.

Tabulka 12 - Současní uživatelé elektronické cigarety – důvod užívání elektronické cigarety podle vybraných demografických charakteristik (Priorita 1)

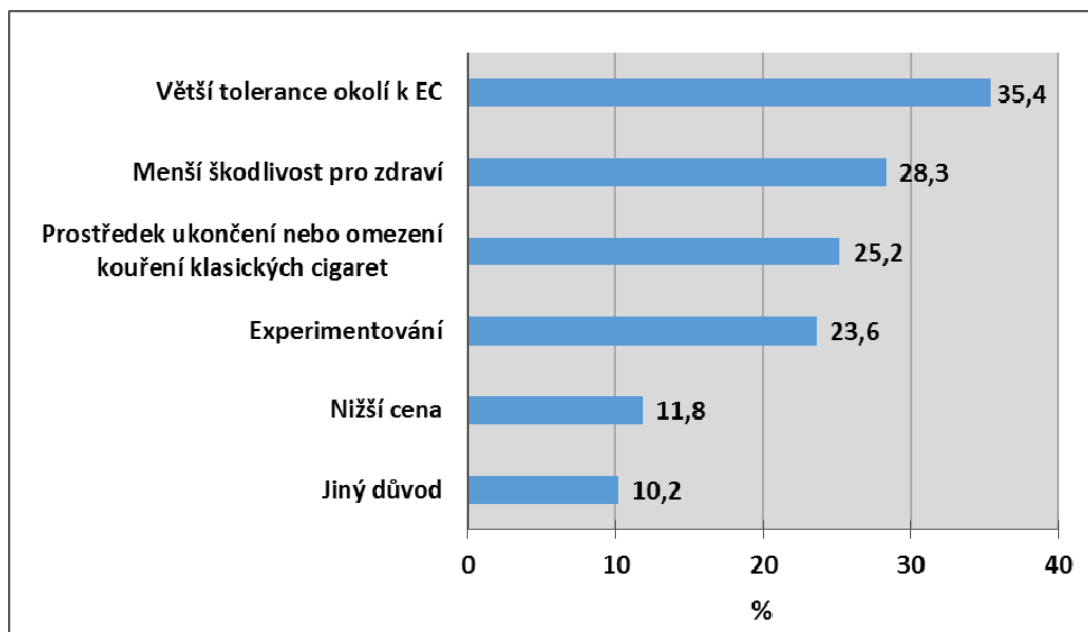
Demografická charakteristika	Prostředek ukončení nebo omezení kouření klasických cigaret	Menší škodlivost pro zdraví	Nižší cena	Experimentování	Větší tolerance okolí k EC	Jiný důvod
<i>Procenta (95% CI)</i>						
Celkem (N=127)	25,2 (17,9;33,7)	28,3 (20,7;37,0)	11,8 (6,8;18,7)	23,6 (16,5;32,0)	35,4 (27,2;44,4)	10,2 (5,6;16,9)
<i>Pohlaví</i>						
Muži (N=72)	22,2 (13,3;33,6)	34,7 (23,9;46,9)	12,5 (5,9;22,4)	18,1 (10,0;28,9)	38,9 (27,6;51,1)	9,7 (4,0;19,0)
Ženy (N=55)	29,1 (17,6;42,9)	20,0 (10,4;33,0)	10,9 (4,1;22,2)	30,9 (19,1;44,8)	30,9 (19,1;44,8)	10,9 (4,1;22,2)
<i>Věková skupina</i>						
15-24 (N=28)	17,9 (6,1;36,9)	17,9 (6,1;36,9)	14,3 (4,0;32,7)	42,9 (24,5;62,8)	32,1 (15,9;52,4)	10,7 (2,3;28,2)
25-44 (N=58)	25,9 (15,3;39,0)	36,2 (24,0;49,9)	10,3 (3,9;21,2)	17,2 (8,6;29,4)	31,0 (19,5;44,5)	12,1 (5,0;23,3)
45-64 (N=33)	24,2 (11,1;42,3)	24,2 (11,1;42,3)	9,1 (1,9;24,3)	15,2 (5,1;31,9)	54,5 (36,4;71,9)	9,1 (1,9;24,3)
65+ (N=8)	50,0 (15,7;84,3)	25,0 (3,2;65,1)	25,0 (3,2;65,1)	37,5 (8,5;75,5)	0,0 (0,0;36,9)	0,0 (0,0;36,9)
<i>Místo bydliště</i>						
Město (N=106)	28,3 (20,0;37,9)	27,4 (19,1;36,9)	12,3 (6,7;20,1)	23,6 (15,9;32,8)	32,1 (23,3;41,8)	11,3 (6,0;18,9)
Venkov (N=21)	9,5 (1,2;30,4)	33,3 (14,6;57,0)	9,5 (1,2;30,4)	23,8 (8,2;47,2)	52,4 (29,8;74,3)	4,8 (0,1;23,8)
<i>Vzdělání¹</i>						
ZŠ a SOU (N=37)	29,7 (15,9;47,0)	35,1 (20,2;52,5)	16,2 (6,2;32,0)	10,8 (3,0;25,4)	29,7 (15,9;47,0)	8,1 (1,7;21,9)
SŠ s mat. (N=40)	25,0 (12,7;41,2)	32,5 (18,6;49,1)	10,0 (2,8;23,7)	20,0 (9,1;35,6)	37,5 (22,7;54,2)	7,5 (1,6;20,4)
VŠ (N=22)	27,3 (10,7;50,2)	22,7 (7,8;45,4)	4,5 (0,1;22,8)	27,3 (10,7;50,2)	45,5 (24,4;67,8)	18,2 (5,2;40,3)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Respondenti mohli uvést více možností, proč užívají elektronické cigarety. Z výsledků je patrné, že 35,4 % užívá elektronické cigarety z důvodu větší tolerance okolí k těmto výrobkům nebo z přesvědčení o jejich menší škodlivosti pro zdraví (28,3 %). Určitá část uživatelů (25,2 %) spatřuje v užívání elektronických cigaret prostředek ukončení nebo omezení kouření klasických cigaret, a to zejména uživatelé žijící ve městech. Dalším důvodem k užívání elektronické cigarety bývá touha experimentovat (23,6 %); ta je zastoupena více u žen než u mužů. Jako jiný důvod užívání uvádí respondenti nepřítomnost zápachu, lepší chuť nebo absence ranního kašle. U nejvyšší věkové skupiny nad 65 let je jednoznačně nejsilnějším motivem k užívání elektronické cigarety snaha o ukončení či omezení kouření běžných cigaret.

Graf 8: Současní uživatelé elektronické cigarety - důvod užívání elektronické cigarety

Tabulka 13 - Podrobný přehled užívání bezdýmných tabákových výrobků - žvýkací, šňupací a další formy tabáku, které se vkládají do úst, ale nekouří se (Priorita 1)

Podle rozsahu užívání	Celkem (N=1806)	Muži (N=883)	Ženy (N=923)
	Procenta (95% CI)		
Současní uživatelé bezdýmného tabáku	4,2 (3,3;5,2)	5,9 (4,4;7,7)	2,5 (1,6;3,7)
Denní uživatelé	0,9 (0,5;1,5)	1,5 (0,8;2,5)	0,4 (0,1;1,1)
Příležitostní uživatelé	3,2 (2,4;4,1)	4,4 (3,2;6,0)	2,1 (1,2;3,2)
V současné době neužívají bezdýmný tabák	95,8 (94,8;96,7)	94,1 (92,3;95,6)	97,5 (96,3;98,4)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

Užívání bezdýmných tabákových výrobků (určených ke šňupání, žvýkání či sání) se ve sledovaném vzorku populace vyskytuje v omezené míře. Současní uživatelé představují 4,2 % a denně bezdýmné tabákové výrobky užívá necelé jedno procento. Tyto výrobky častěji užívají muži než ženy, rozdíl mezi pohlavími je statisticky významný (5,9 % vs. 2,5 %, $p < 0,001$).

Tabulka 14 - Současní uživatelé bezdýmých tabákových výrobků zahřívajících tabák podle vybraných demografických charakteristik

Demografická charakteristika	Uživatelé celkem ¹	Denně	Méně než denně, ale nejméně jednou týdně	Méně než týdně, ale alespoň jednou měsíčně	Méně než měsíčně
	<i>Procenta (95% CI)</i>				
Celkem (N=1806)	3,2 (2,4;4,1)	2,2 (1,5;2,9)	0,6 (0,3;1,1)	0,4 (0,2;0,9)	1,2 (0,8;1,8)
<i>Pohlaví</i>					
Muži (N=883)	3,3 (2,2;4,7)	2,2 (1,3;3,3)	0,6 (0,2;1,3)	0,6 (0,2;1,3)	1,2 (0,6;2,2)
Ženy (N=923)	3,1 (2,1;4,5)	2,2 (1,3;3,3)	0,7 (0,2;1,4)	0,3 (0,1;0,9)	1,2 (0,6;2,1)
<i>Věková skupina</i>					
15-24 (N=196)	7,7 (4,3;12,3)	4,1 (1,8;7,9)	2,0 (0,6;5,1)	1,5 (0,3;4,4)	3,6 (1,4;7,2)
25-44 (N=627)	4,3 (2,9;6,2)	3,2 (2,0;4,9)	0,3 (0,0;1,1)	0,8 (0,3;1,9)	1,9 (1,0;3,3)
45-64 (N=562)	2,7 (1,5;4,4)	1,8 (0,9;3,2)	0,9 (0,3;2,1)	0,0 (0,0;0,7)	0,4 (0,0;1,3)
65+ (N=421)	0,2 (0,0;1,3)	0,2 (0,0;1,3)	0,0 (0,0;0,9)	0,0 (0,0;0,9)	0,2 (0,0;1,3)
<i>Místo bydliště</i>					
Město (N=1404)	3,6 (2,7;4,7)	2,3 (1,6;3,2)	0,7 (0,3;1,3)	0,6 (0,2;1,1)	1,2 (0,7;1,9)
Venkov (N=402)	2,0 (0,9;3,9)	1,7 (0,7;3,6)	0,2 (0,0;1,4)	0,0 (0,0;0,9)	1,2 (0,4;2,9)
<i>Vzdělání²</i>					
ZŠ a SOU (N=603)	2,3 (1,3;3,9)	2,0 (1,0;3,5)	0,2 (0,0;0,9)	0,2 (0,0;0,9)	0,5 (0,1;1,4)
SŠ s maturitou (N=660)	2,3 (1,3;3,7)	1,4 (0,6;2,6)	0,3 (0,0;1,1)	0,6 (0,2;1,5)	1,4 (0,6;2,6)
VŠ (N=347)	4,0 (2,2;6,7)	2,9 (1,4;5,2)	1,2 (0,3;2,9)	0,0 (0,0;1,1)	0,9 (0,2;2,5)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Zahrnuje každodenní i příležitostné (méně často než denně, ale alespoň jednou měsíčně) užívání bezdýmých tabákových výrobků zahřívajících tabák

²Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Podle údajů respondentů, bezdýmné výrobky zahřívající tabák v současné době užívá 3,2 % respondentů, kde 2,2 % tyto výrobky užívá denně. V zastoupení uživatelů podle pohlaví není rozdíl. Nejvíce uživatelů spadá do věkové kategorie 15-24 let, užívání s věkem postupně klesá. Vzdělání ani místo bydliště nemá na užívání těchto výrobků výrazný vliv (Tabulka 14).

Z pohledu používání náplní do těchto výrobků, většina respondentů (73) uvádí, že používá náplně Heets (IQOS), v průměru 6,5 náplně denně. Používání náplní Neo (GLO) uvedlo pouze 6 respondentů, v průměru 3,4 náplně za den. Jiné náplně nevedl žádný respondent.

Tabulka 15 - Užívání bezdýmnych tabákových výrobků zahřívajících tabák ve vztahu ke kouření klasických cigaret (KC) a užívání elektronických cigaret (EC) podle vybraných demografických charakteristik (Priorita 1)

Demografická charakteristika	Současně kuřák/kuřačka KC	Současně uživatel/ka EC	Bývalý/á kuřák/kuřačka KC	Bývalý/á uživatel/ka EC	Před užíváním bezdýmnych výrobků zahřívajících tabák nekouřil/a KC ani neužíval/a EC
	<i>Procenta (95% CI)</i>				
Celkem (N=80)	40,0 (29,2;51,6)	25,0 (16,0;35,9)	40,0 (29,2;51,6)	6,3 (2,1;14,0)	10,0 (4,4;18,8)
<i>Pohlaví</i>					
Muži (N=40)	45,0 (29,3;61,5)	32,5 (18,6;49,1)	42,5 (27,0;59,1)	5,0 (0,6;16,9)	5,0 (0,6;16,9)
Ženy (N=40)	35,0 (20,6;51,7)	17,5 (7,3;32,8)	37,5 (22,7;54,2)	7,5 (1,6;20,4)	15,0 (5,7;29,8)
<i>Věková skupina</i>					
15-24 (N=22)	36,4 (17,2;59,3)	18,2 (5,2;40,3)	36,4 (17,2;59,3)	4,5 (0,1;22,8)	13,6 (2,9;34,9)
25-44 (N=39)	35,9 (21,2;52,8)	28,2 (15,0;44,9)	51,3 (34,8;67,6)	10,3 (2,9;24,2)	5,1 (0,6;17,3)
45+ (N=19)	52,6 (28,9;75,6)	26,3 (9,1;51,2)	21,1 (6,1;45,6)	0,0 (0,0;17,6)	15,8 (3,4;39,6)
<i>Místo bydliště</i>					
Město (N=67)	41,8 (29,8;54,5)	25,4 (15,5;37,5)	40,3 (28,5;53,0)	6,0 (1,7;14,6)	9,0 (3,4;18,5)
Venkov (N=13)	30,8 (9,1;61,4)	23,1 (5;53,8)	38,5 (13,9;68,4)	7,7 (0,2;36,0)	15,4 (1,9;45,4)
<i>Vzdělání ¹</i>					
ZŠ a SOU (N=17)	41,2 (18,4;67,1)	29,4 (10,3;56,0)	41,2 (18,4;67,1)	5,9 (0,1;28,7)	0,0 (0,0;19,5)
SŠ s maturitou (N=24)	45,8 (25,6;67,2)	29,2 (12,6;51,1)	33,3 (15,6;55,3)	8,3 (1,0;27,0)	16,7 (4,7;37,4)
VŠ (N=17)	35,3 (14,2;61,7)	23,5 (6,8;49,9)	52,9 (27,8;77,0)	5,9 (0,1;28,7)	5,9 (0,1;28,7)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Z tabulky 15 vyplývá, že 40 % uživatelů výrobků zahřívajících tabák zároveň kouří klasické cigarety (KC). Stejně procento uživatelů uvádí, že jsou bývalými kuřáky. Společné užívání výrobků zahřívajících tabák a užívání elektronických cigaret (EC) udává 25 % respondentů. Kategorie 45-64 let a 65+ byly sloučeny z důvodu malého počtu respondentů.

Tabulka 16 - Názor respondentů na škodlivost kouření klasických cigaret (KC) v porovnání s užíváním elektronických cigaret (EC) nebo bezdýmných tabákových výrobků zahřívajících tabák

Demografická charakteristika	Není mezi nimi rozdíl	KC jsou nejvíce škodlivé	EC a bezdýmné výrobky zahřívající tabák jsou více škodlivé než KC
	<i>Procenta (95% CI)</i>		
Celkem (N=1806)	50,2 (47,9;52,6)	36,8 (34,5;39,0)	13,0 (11,5;14,7)
<i>Pohlaví</i>			
Muži (N=883)	48,7 (45,4;52,1)	37,4 (34,2;40,7)	13,9 (11,7;16,4)
Ženy (N=923)	51,7 (48,4;54,9)	36,2 (33,1;39,4)	12,1 (10,1;14,4)
<i>Věková skupina</i>			
15-24 (N=196)	40,3 (33,4;47,5)	46,4 (39,3;53,7)	13,3 (8,9;18,8)
25-44 (N=627)	45,3 (41,3;49,3)	39,9 (36,0;43,8)	14,8 (12,1;17,9)
45-64 (N=562)	52,0 (47,7;56,2)	34,7 (30,8;38,8)	13,3 (10,6;16,4)
65+ (N=421)	59,9 (55,0;64,6)	30,4 (26,0;35,0)	9,7 (7,1;13,0)
<i>Místo bydliště</i>			
Město (N=1404)	48,5 (45,9;51,2)	38,7 (36,1;41,3)	12,8 (11,1;14,7)
Venkov (N=402)	56,2 (51,2;61,1)	30,1 (25,7;34,8)	13,7 (10,5;17,4)
<i>Vzdělání ¹</i>			
ZŠ a SOU (N=603)	55,2 (51,2;59,2)	30,8 (27,2;34,7)	13,9 (11,3;17,0)
SŠ s maturitou (N=660)	49,4 (45,5;53,3)	37,4 (33,7;41,2)	13,2 (10,7;16,0)
VŠ (N=347)	48,7 (43,3;54,1)	40,3 (35,1;45,7)	11,0 (7,9;14,7)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší (N=1610).

Z tabulky 16 je patrné, že 50,2 % respondentů nespatřuje rozdíl ve škodlivosti kouření klasických cigaret v porovnání s užíváním EC nebo výrobků zahřívajících tabák. Více než třetina (36,8%) respondentů považuje za nejvíce škodlivé klasické cigarety v porovnání s ostatními uvedenými výrobky.

Tabulka 17 - Expozice tabákovému kouři v prostředí domova v posledních 30 dnech podle rozsahu kuřáckých návyků a vybraných demografických charakteristik (Priorita 2)

Demografická charakteristika	Respondenti vystavení tabákovému kouři doma	
	Celkem (N=1806)	Nekuřáci (N=1357)
	<i>Procenta (95% CI)</i>	
Celkem	14,1 (12,5;15,8)	7,7 (6,4;9,3)
<i>Pohlaví</i>		
Muži	15,9 (13,5;18,4)	8,3 (6,3;10,8)
Ženy	12,4 (10,3;14,6)	7,2 (5,5;9,4)
<i>Věková skupina</i>		
15-24	17,9 (12,8;23,9)	15,2 (9,9;22,0)
25-44	12,1 (9,7;14,9)	6,4 (4,3;9,1)
45-64	14,8 (11,9;18,0)	6,4 (4,2;9,3)
65+	14,3 (11,1;18,0)	7,7 (5,2;11,1)
<i>Místo bydliště</i>		
Město	13,7 (12,0;15,7)	7,8 (6,3;9,6)
Venkov	15,2 (11,8;19,1)	7,4 (4,8;10,9)
<i>Vzdělání¹</i>		
ZŠ a SOU	17,4 (14,5;20,7)	7,3 (5,0;10,2)
SŠ s maturitou	12,7 (10,3;15,5)	7,8 (5,6;10,4)
VŠ	8,6 (5,9;12,1)	4,3 (2,3;7,4)

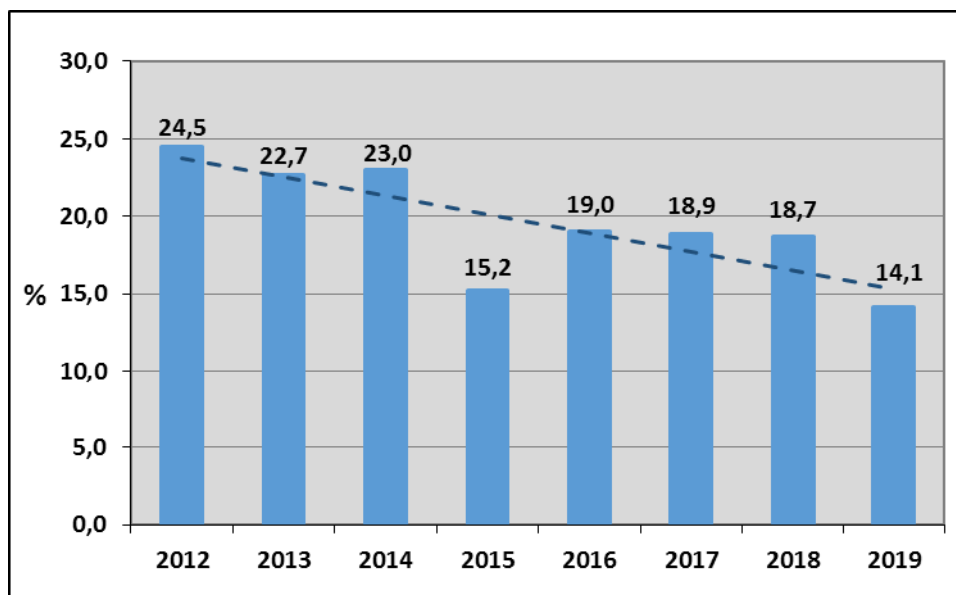
95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

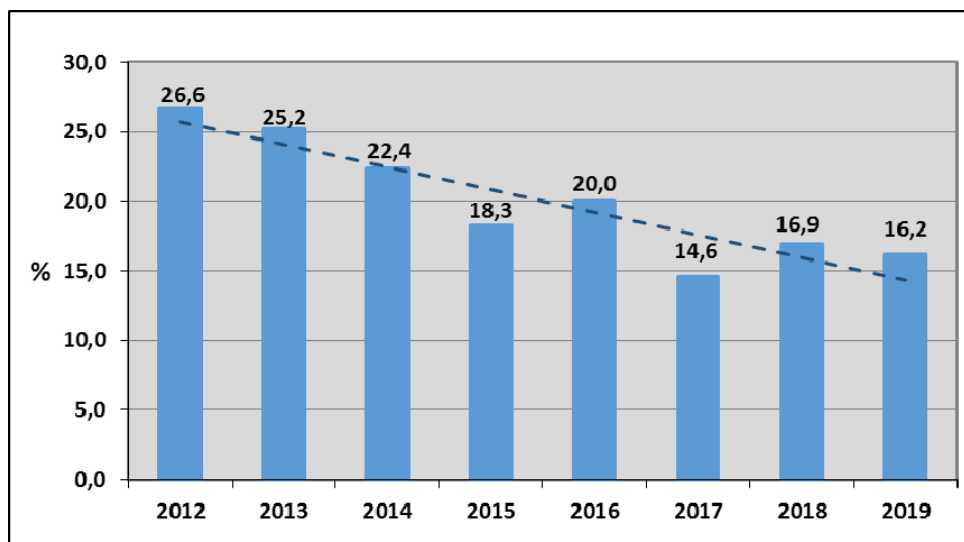
V porovnání s rokem 2018 (18,7 %) došlo v roce 2019 k poklesu množství osob, kteří jsou ve svých domovech vystaveni tabákovému kouři – celkem 14,1 % (Graf 9), u nekuřáků je to přibližně polovina (7,7 % osob). Nadále přetrvává skutečnost, že nejvyšší podíl na těchto počtech má nejmladší věková skupina 15-24 let, do které spadá i mládež ve věku 15-18 let.

Podle dosaženého vzdělání je pozorován rozdíl ve prospěch osob s vysokoškolským vzděláním, podle místa bydliště rozdíl pozorován není (Tabulka 17).

Graf 9: Respondenti vystavení tabákovému kouři doma v posledních 30 dnech

Graf 10: Respondenti vystavení tabákovému kouři ve vnitřních prostorách pracoviště v posledních 30 dnech

Tabulka 18 - Expozice tabákovému kouři ve vnitřních prostorách pracoviště v posledních 30 dnech podle rozsahu kuřáckých návyků a vybraných demografických charakteristik (Priorita 2)

Demografická charakteristika	Respondenti vystavení tabákovému kouři na pracovišti	
	Celkem (N=1806)	Nekuřáci (N=1357)
	Procenta (95% CI)	
Celkem	16,2 (14,5;17,9)	13,5 (11,7;15,4)
<i>Pohlaví</i>		
Muži	19,5 (16,9;22,2)	16,5 (13,7;19,6)
Ženy	13,0 (10,9;15,3)	10,9 (8,8;13,4)
<i>Věková skupina</i>		
15-24	18,4 (13,2;24,5)	6,2 (4,1;8,9)
25-44	21,1 (17,9;24,5)	17,7 (14,3;21,5)
45-59	17,4 (14,4;20,8)	16,0 (12,6;20,0)
65+	6,2 (4,1;8,9)	3,2 (1,6;5,6)
<i>Místo bydliště</i>		
Město	16,1 (14,2;18,1)	13,7 (11,6;15,9)
Venkov	16,4 (12,9;20,4)	12,9 (9,4;17,2)
<i>Vzdělání¹</i>		
ZŠ a SOU	14,9 (12,2;18,0)	10,9 (8,1;14,3)
SŠ s maturitou	16,5 (13,8;19,6)	14,1 (11,3;17,5)
VŠ	16,4 (12,7;20,8)	13,7 (9,9;18,3)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

Zahrnuje podíl respondentů vystavených tabákovému kouři ve vnitřních prostorách pracoviště z celkového počtu respondentů a z počtu nekuřáků. Nezahrnuje respondenty pracující z domova.

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Podíl mužů exponovaných tabákovému kouři na pracovišti je v celém souboru vyšší v porovnání se ženami; stejné je to i v případě nekuřáků. Bydliště ani vzdělání v tomto případě nehrají významnou roli (Tabulka 18).

V porovnání s rokem 2018 je množství osob exponovaných tabákovému kouři na pracovišti téměř shodné (16,9 % vs. 16,2 %). Procento nekuřáků vystavených tabákovému kouři v uzavřených prostorách na pracovišti je nutno i přes zákonem zakotvenou ochranu sledovat.

Tabulka 19 - Současní kuřáci, kteří se pokusili v průběhu posledních 12 měsíců přestat kouřit, vyhledali zdravotní péči a bylo jim doporučeno přestat kouřit či nabídnuta léčba (Priorita 3)

Demografická charakteristika	Odvykání kouření a vyhledání zdravotní péče			
	Pokusili se přestat kouřit ¹ (N=449)	Navštívili zdravotnické zařízení ¹ (N=449)	Dostali radu, aby přestali kouřit ² (N=216)	Byla nabídnuta léčba ² (N=216)
	<i>Procenta (95% CI)</i>			
Celkem	28,7 (24,6;33,2)	48,1 (43,4;52,8)	35,6 (29,3;42,4)	2,8 (1,0;5,9)
<i>Pohlaví</i>				
Muži	27,1 (21,8;33,0)	46,9 (40,7;53,2)	41,3 (32,4;50,6)	4,1 (1,4;9,4)
Ženy	30,9 (24,4;38,0)	49,7 (42,4;57,0)	28,4 (19,6;38,6)	1,1 (0,0;5,7)
<i>Věková skupina</i>				
15-24	33,3 (20,0;49,0)	37,8 (23,8;53,5)	11,8 (1,5;36,4)	0,0 (0,0;19,5)
25-44	29,1 (22,5;36,5)	45,1 (37,6;52,8)	26,6 (17,3;37,7)	1,3 (0,0;6,9)
45-59	29,3 (22,3;37,1)	49,0 (41,0;57,1)	41,6 (30,4;53,4)	2,6 (0,3;9,1)
65+	23,6 (14,4;35,1)	59,7 (47,5;71,1)	51,2 (35,5;66,7)	7,0 (1,5;19,1)
<i>Místo bydliště</i>				
Město	30,0 (25,3;35,0)	47,6 (42,3;52,9)	35,9 (28,7;43,6)	1,8 (0,4;5,1)
Venkov	23,9 (15,6;33,9)	50,0 (39,4;60,6)	34,8 (21,4;50,2)	6,5 (1,4;17,9)
<i>Vzdělání³</i>				
ZŠ a SOU	22,0 (16,3;28,5)	51,8 (44,5;59,1)	39,4 (29,7;49,7)	2,0 (0,2;7,1)
SŠ s maturitou	33,3 (25,7;41,7)	43,8 (35,5;52,3)	33,3 (22,0;46,3)	4,8 (1,0;13,3)
VŠ	34,8 (23,7;47,2)	53,6 (41,2;65,7)	40,5 (24,8;57,9)	2,7 (0,1;14,2)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Týká se současných kuřáků;

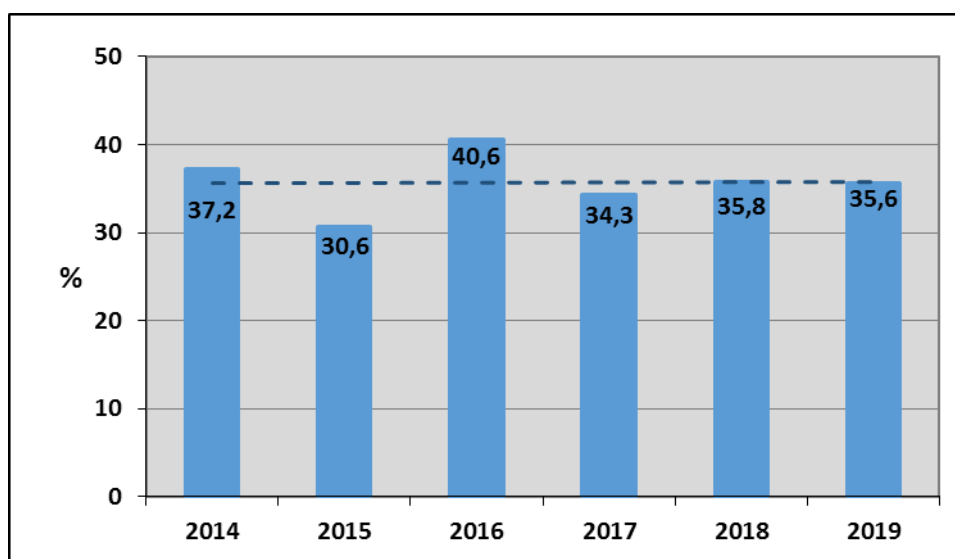
²Týká se současných kuřáků, kteří navštívili zdravotnické zařízení během posledních 12 měsíců;

³Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Necelá třetina (28,7 %) současných kuřáků se v průběhu posledního roku pokusila přestat kouřit (muži 27,1 %, ženy 30,9 %). Největší procentuální zastoupení těch, kteří se pokusili přestat, bylo ve skupině nejmladších kuřáků (15–24 let). Nejvyšší snahu zanechat kouření mají respondenti s vysokoškolským vzděláním, s nižším vzděláním toto úsilí klesá (Tabulka 19).

V porovnání s rokem 2018 je podíl osob, kterým lékař doporučil přestat kouřit téměř shodný (Graf 11); procento takových osob stoupá s dosaženým věkem pacientů. Pouze šesti osobám byla současně s doporučením, aby přestali kouřit nabídnuta také léčba (přímo na místě, doporučeno nejbližší odborné centrum nebo linka pro odvykání kouření či leták).

Graf 11: Současní kuřáci, kterým bylo lékařem v průběhu posledních 12 měsíců doporučeno přestat kouřit

Procenta jsou vypočtena z celku současných kuřáků, kteří navštívili zdravotnické zařízení během posledních 12 měsíců;

Tabulka 20 - Respondenti, kteří si všimli během posledních 30 dní informací o zdravotních rizicích kouření či užívání tabáku nebo povzbuzujících k zanechání kouření v novinách nebo časopisech či televizi podle rozsahu kuřáckých návyků a vybraných demografických charakteristik (Priorita 4)

Umístění	Celkem	Pohlaví		Věk (v letech)		Místo bydliště	
		Muži	Ženy	15-24	≥ 25	Město	Venkov
<i>Procento (95 % CI)</i>							
Celkem (N=1806)	58,5 (56,2;60,8)	56,7 (53,4;60,0)	60,1 (56,9;63,3)	54,6 (47,3;61,7)	58,9 (56,5;61,4)	57,3 (54,7;59,9)	62,4 (57,5;67,2)
Současní kuřáci¹ (N=449)	63,0 (58,4;67,5)	61,2 (55,0;67,2)	65,4 (58,2;72,2)	66,7 (51,0;80,0)	62,6 (57,7;67,4)	63,3 (58,1;68,3)	62,0 (51,2;71,9)
Nekuřáci² (N=1357)	57,0 (54,3;59,6)	54,9 (50,9;58,8)	58,7 (55,1;62,3)	51,0 (42,7;59,2)	57,7 (54,9;60,5)	55,3 (52,2;58,3)	62,6 (56,9;68,0)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Zahrnuje denní a příležitostné (méně často než denně) kuřáky;

²Zahrnuje bývalé kuřáky a celoživotní nekuřáky;

Celkově si více než polovina dotázaných osob všimla během posledních 30 dní informací proti kouření cigaret v novinách ev. časopisech, či v televizi.

Nebyl zaznamenán výrazný rozdíl mezi muži či ženami, ani mezi věkovými kategoriemi či místem bydliště.

Častěji si takových informací všimli současní kuřáci než nekuřáci (Tabulka 20).

Tabulka 21 - Souhlas respondentů se zavedením zákona č. 65/2017 Sb., O ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (tzv. protikuřácký zákon)

Demografická charakteristika	Ano	Ne	Nevím
	<i>Procenta (95% CI)</i>		
Celkem (N=1806)	74,4 (72,3;76,4)	11,8 (10,4;13,4)	13,7 (12,2;15,4)
<i>Pohlaví</i>			
Muži (N=883)	70,0 (66,8;73,0)	15,3 (13,0;17,8)	14,7 (12,4;17,2)
Ženy (N=923)	78,7 (75,9;81,3)	8,6 (6,8;10,6)	12,8 (10,7;15,1)
<i>Věková skupina</i>			
15-24 (N=196)	76,0 (69,4;81,8)	10,2 (6,3;15,3)	13,8 (9,3;19,4)
25-44 (N=627)	75,8 (72,2;79,1)	11,5 (9,1;14,2)	12,8 (10,2;15,6)
45-64 (N=562)	70,3 (66,3;74,0)	15,3 (12,4;18,5)	14,4 (11,6;17,6)
65+ (N=421)	77,2 (72,9;81,1)	8,6 (6,1;11,6)	14,3 (11,1;18,0)
<i>Místo bydliště</i>			
Město (N=1404)	73,6 (71,2;75,9)	12,4 (10,7;14,2)	14,0 (12,3;16,0)
Venkov (N=402)	77,4 (73,0;81,4)	10,0 (7,2;13,3)	12,7 (9,6;16,3)
<i>Vzdělání¹</i>			
ZŠ a SOU (N=603)	68,0 (64,1;71,7)	16,9 (14,0;20,2)	15,1 (12,3;18,2)
SŠ s maturitou (N=660)	77,9 (74,5;81,0)	9,1 (7,0;11,5)	13,0 (10,6;15,8)
VŠ (N=347)	78,1 (73,4;82,3)	9,2 (6,4;12,8)	12,7 (9,4;16,6)

95 % CI - 95% interval spolehlivosti

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Z tabulky 21 vyplývá, že téměř tři čtvrtiny dotázaných osob (74,4 %) souhlasí se zavedením tzv. protikuřáckého zákona (Graf 12).

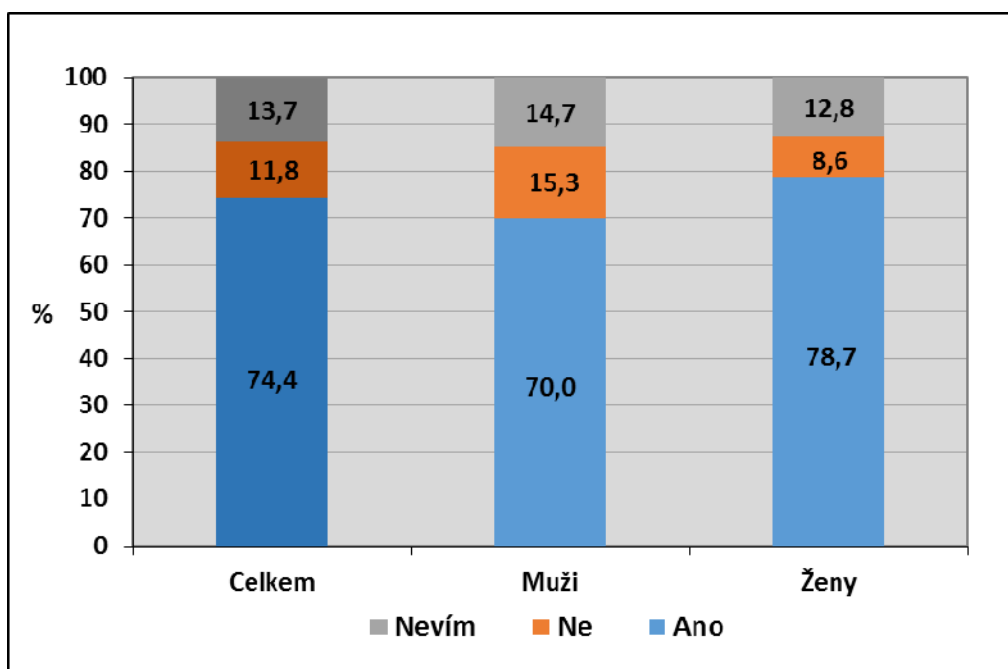
Tabulka 22 - Souhlas respondentů se zavedením zákona č. 65/2017 Sb., O ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (tzv. protikuřácký zákon) – kuřáci vs. nekuřáci

Demografická charakteristika	Ano	Ne	Nevím
	<i>Procenta (95% CI)</i>		
Nekuřáci (N=1357)	83,1 (81,0;85,1)	5,2 (4,1;6,6)	11,6 (10,0;13,5)
Kuřáci (N=449)	48,1 (43,4;52,8)	31,8 (27,6;36,4)	20,0 (16,4;24,1)

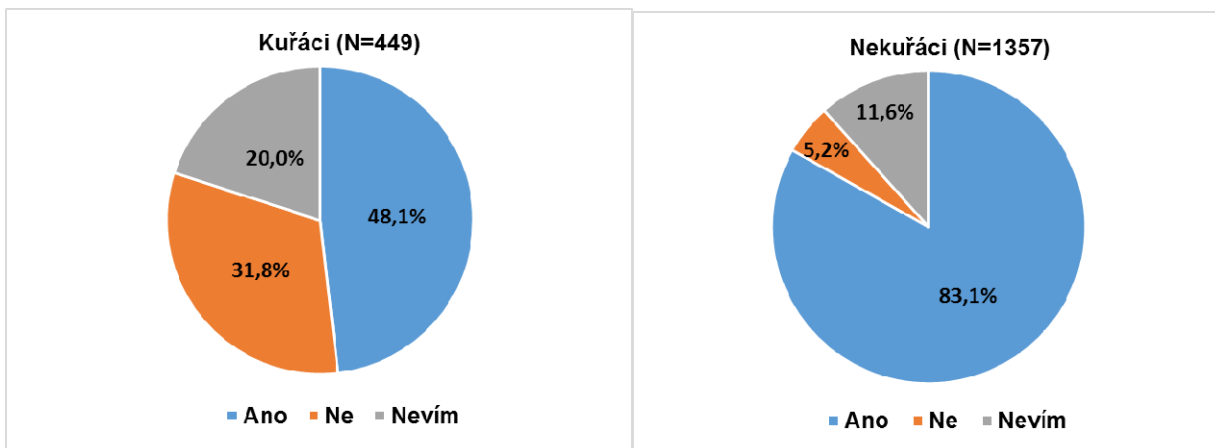
95 % CI - 95% interval spolehlivosti

Souhlas se zavedením výše zmíněného zákona vyjádřilo 83,1 % nekuřáků, ale pouze necelá polovina kuřáků (Tabulka 22, Graf 13).

Graf 12: Souhlas respondentů se zavedením zákona č. 65/2017 Sb., O ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (tzv. protikuřácký zákon)

Graf 13: Souhlas respondentů se zavedením zákona č. 65/2017 Sb., O ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (tzv. protikuřácký zákon) – kuřáci vs. nekuřáci

Tabulka 23 - Současní kuřáci, kteří si během posledních 30 dnů všimli zdravotního varování na krabičkách cigaret, a zvažovali v souvislosti s tím, že zanechají kouření, podle vybraných demografických charakteristik (Priorita 4)

Demografické charakteristiky	Současní kuřáci ¹ , kteří...	
	si všimli zdravotního varování na balíčku cigaret (N=449)	zvažovali, že v souvislosti se zdravotním varováním kouření zanechají ² (N=412)
	Procenta (95% CI)	
Celkem	91,8 (88,8;94,1)	18,4 (14,8;22,5)
<i>Pohlaví</i>		
Muži	90,3 (86,0;93,6)	13,7 (9,6;18,8)
Ženy	93,7 (89,3;96,7)	24,6 (18,5;31,6)
<i>Věková skupina</i>		
15-24	95,6 (84,9;99,5)	11,6 (3,9;25,1)
25-44	89,1 (83,6;93,3)	16,7 (11,2;23,5)
45-59	93,6 (88,6;96,9)	25,9 (19,0;33,7)
65+	91,7 (82,7;96,9)	10,6 (4,4;20,6)
<i>Místo bydliště</i>		
Město	90,5 (86,9;93,3)	18,6 (14,5;23,3)
Venkov	96,7 (90,8;99,3)	18,0 (10,6;27,5)
<i>Vzdělání³</i>		
ZŠ a SOU	93,2 (88,6;96,3)	13,5 (8,8;19,4)
SŠ s maturitou	91,0 (85,1;95,1)	21,4 (14,7;29,4)
VŠ	87,0 (76,7;93,9)	31,7 (20,3;45,0)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Zahrnuje denní a příležitostné (méně často než denně) kuřáky;

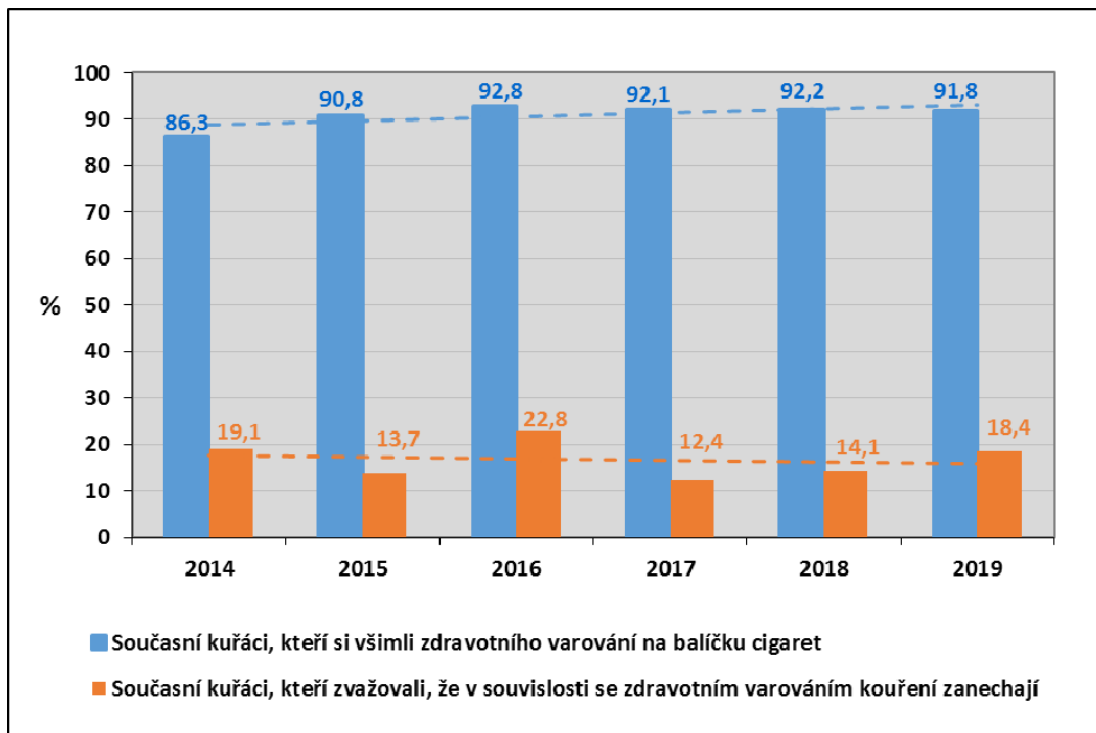
² Respondenti, kteří odpověděli, že se zdravotního varování na balíčku cigaret všimli;

³Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

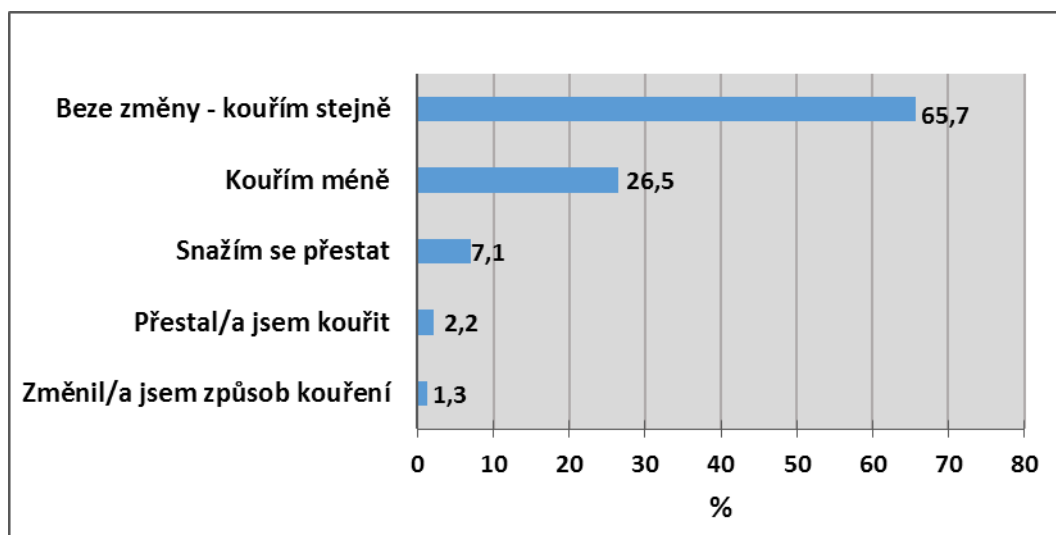
Více než devět z deseti současných kuřáků si všimlo zdravotního varování na krabičce cigaret. V porovnání s rokem 2018 se tento údaj nemění (92,2 % vs. 91,8 %). Pouze 18,4 % z těch kuřáků, kteří varování viděli, však toto varování motivovalo k úvaze kouření zanechat, a to víc žen než mužů (Tabulka 23, graf 14).

Proti roku 2018 došlo k mírnému zvýšení podílu osob, které v souvislosti se zdravotním varováním na balíčku cigaret zvažovaly zanechání kouření (14,1 % vs. 18,4 %).

Graf 14: Současní kuřáci, kteří si během posledních 30 dnů všimli zdravotního varování na krabičkách cigaret, a v souvislosti s tím zvažovali, že zanechají kouření

Graf 15: Jak ovlivnila legislativní změna zákona č. 65/2017 Sb., přístup respondentů ke kouření

Tabulka 24 - Jak ovlivnila legislativní změna zákona č. 65/2017 Sb., přístup respondentů ke kouření

Demografická charakteristika	Beze změny – kouřím stejně	Kouřím méně	Změnil/a jsem způsob kouření	Snažím se přestat	Přestal/a jsem kouřit
	<i>Procenta (95% CI)</i>				
Celkem (N=449)	65,7 (61,1;70,1)	26,5 (22,5;30,8)	1,3 (0,5;2,9)	7,1 (4,9;9,9)	2,2 (1,1;4,1)
<i>Pohlaví</i>					
Muži (N=258)	69,4 (63,4;74,9)	23,6 (18,6;29,3)	1,6 (0,4;3,9)	6,2 (3,6;9,9)	0,8 (0,1;2,8)
Ženy (N=191)	60,7 (53,4;67,7)	30,4 (23,9;37,4)	1,0 (0,1;3,7)	8,4 (4,9;13,2)	4,2 (1,8;8,1)
<i>Věková skupina</i>					
15-24 (N=45)	66,7 (51,0;80,0)	24,4 (12,9;39,5)	6,7 (1,4;18,3)	0,0 (0,0;7,9)	4,4 (0,5;15,1)
25-44 (N=175)	61,7 (54,1;68,9)	28,6 (22,0;35,9)	1,7 (0,4;4,9)	7,4 (4,0;12,4)	2,9 (0,9;6,5)
45-64 (N=157)	70,7 (62,9;77,7)	24,2 (17,7;31,7)	0,0 (0,0;2,3)	8,9 (5,0;14,5)	0,6 (0,0;3,5)
65+ (N=72)	63,9 (51,7;74,9)	27,8 (17,9;39,6)	0,0 (0,0;5,0)	6,9 (2,3;15,5)	2,8 (0,3;9,7)
<i>Místo bydliště</i>					
Město (N=357)	66,4 (61,2;71,3)	25,5 (21,0;30,3)	1,4 (0,5;3,2)	7,3 (4,8;10,5)	2,2 (1,0;4,4)
Venkov (N=92)	63,0 (52,3;72,9)	30,4 (21,3;40,9)	1,1 (0,0;5,9)	6,5 (2,4;13,7)	2,2 (0,3;7,6)
<i>Vzdělání¹</i>					
ZŠ a SOU (N=191)	72,3 (65,3;78,5)	23,0 (17,3;29,7)	0,0 (0,0;1,9)	3,1 (1,2;6,7)	1,6 (0,3;4,5)
SŠ s maturitou (N=144)	59,7 (51,2;67,8)	29,2 (21,9;37,3)	0,7 (0,0;3,8)	11,1 (6,5;17,4)	2,8 (0,8;7,0)
VŠ (N=69)	59,4 (46,9;71,1)	31,9 (21,2;44,2)	2,9 (0,4;10,1)	14,5 (7,2;25,0)	1,4 (0,0;7,8)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Přístup kuřáků ke kouření v souvislosti s tzv. protikuřáckým zákonem zůstává téměř v 70 % beze změn; 26,5 % kuřáků kouří méně a pouze 2,2 % kuřáků přestalo kouřit (Tabulka 24, graf 15). Více žen než mužů udává, že kouří méně. Celkem 6 respondentů uvedlo, že změnilo způsob kouření v důsledku změny zákona o zákazu kouření v restauracích. Z toho 5 kuřáků přešlo na užívání výrobků zahřívajících tabák, konkrétně IQOS a jedna osoba uvedla, že kouří před restaurací.

Tabulka 25 - Respondenti, kteří si během posledních 30 dní všimli nějaké reklamy nebo jiných způsobů propagace níže uvedených výrobků podle vybraných demografických charakteristik (Priorita 5)

Demografická charakteristika	Druh výrobku			
	Elektronické cigarety	Bezdýmné tabákové výrobky zahřívající tabák	Elektronické cigarety i bezdýmné tabákové výrobky zahřívající tabák	Nezaznamenal/a jsem žádnou reklamu ani známky propagace
	<i>Procenta (95% CI)</i>			
Celkem (N=1806)	22,6 (20,7;24,6)	10,6 (9,2;12,1)	16,1 (14,4;17,8)	50,7 (48,4;53,1)
<i>Pohlaví</i>				
Muži (N=883)	23,0 (20,3;25,9)	11,8 (9,7;14,1)	17,1 (14,7;19,7)	48,1 (44,8;51,5)
Ženy (N=923)	22,2 (19,6;25,0)	9,5 (7,7;11,6)	15,1 (12,8;17,5)	53,2 (49,9;56,5)
<i>Věková skupina</i>				
15-24 (N=196)	26,5 (20,5;33,3)	19,9 (14,5;26,2)	21,4 (15,9;27,8)	32,1 (25,7;39,2)
25+ (N=1610)	22,1 (20,1;24,2)	9,5 (8,1;11,0)	15,4 (13,7;17,3)	53,0 (50,5;55,4)
<i>Místo bydliště</i>				
Město (N=1404)	23,1 (20,9;25,4)	12,2 (10,5;14,0)	14,0 (12,2;15,9)	50,8 (48,1;53,4)
Venkov (N=402)	20,9 (17,0;25,2)	5,2 (3,3;7,9)	23,4 (19,3;27,8)	50,5 (45,5;55,5)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

Z tabulky 25 vyplývá, že reklamu nebo jiné známky propagace zaznamenalo u elektronických cigaret 22,6 % respondentů v případě výrobků zahřívajících tabák zhruba o polovinu méně respondentů (10,6 %). Polovina respondentů si reklamy nebo jiných známek propagace těchto výrobků nevšimla.

Tabulka 26 - Průměrné náklady na krabičku cigaret a cena 100 krabiček cigaret jako procento hrubého domácího produktu na osobu (Priorita 6)

	Měna
Průměrné náklady na krabičku 20 průmyslově vyráběných cigaret	97,2 Kč
Cena 100 krabiček cigaret jako procento hrubého domácího produktu (HDP) na osobu	1,83 %

V tabulce 26 jsou na základě odpovědí dotázaných osob spočítány průměrné náklady vynaložené na nákup jedné krabičky průmyslově vyráběných cigaret. V podstatě to odpovídá průměrné ceně levnějších cigaret na trhu.

Druhá položka tabulky vypovídá o míře cenové dostupnosti cigaret. Cena 100 krabiček cigaret představuje 1,83 % HDP na osobu (odhad HDP dle ČSÚ za rok 2019).

Tabulka 27 – Přehled forem konzumace tabákových výrobků a užívání elektronických cigaret

Demografická charakteristika	Konzumenti tabáku celkem ¹	Konzumenti jednotlivých tabákových výrobků			Uživatelé elektronických cigaret
		Kuřáci cigaret	Uživatelé bezdýmných tabákových výrobků zahřívajících tabák (IQOS, GLO a jiné)	Uživatelé bezdýmných tabákových výrobků - žvýkací, šňupací a další formy tabáku, které se vkládají do úst, ale nekouří se	
	<i>Procenta (95% CI)</i>				
Celkem (N=1806)	28,2 (26,2;30,4)	24,9 (22,9;26,9)	3,2 (2,4;4,1)	4,2 (3,3;5,2)	4,9 (3,9;6,0)
<i>Pohlaví</i>					
Muži (N=883)	33,5 (30,4;36,7)	29,2 (26,2;32,3)	3,3 (2,2;4,7)	5,9 (4,4;7,7)	6,2 (4,7;8,0)
Ženy (N=923)	23,2 (20,5;26,0)	20,7 (18,1;23,5)	3,1 (2,1;4,5)	2,5 (1,6;3,7)	3,6 (2,5;5,0)
<i>Věková skupina</i>					
15-24 (N=196)	33,7 (27,1;40,8)	23,0 (17,3;29,5)	7,7 (4,3;12,3)	9,7 (5,9;14,7)	10,7 (6,8;15,9)
25-44 (N=627)	31,7 (28,1;35,5)	27,9 (24,4;31,6)	4,3 (2,9;6,2)	4,3 (2,9;6,2)	6,1 (4,3;8,2)
45-64 (N=562)	30,4 (26,6;34,4)	27,9 (24,3;31,8)	2,7 (1,5;4,4)	3,9 (2,5;5,9)	4,4 (2,9;6,5)
65+ (N=421)	17,6 (14,1;21,6)	17,1 (13,6;21,0)	0,2 (0,0;1,3)	1,7 (0,7;3,4)	1,0 (0,3;2,4)
<i>Místo bydliště</i>					
Město (N=1404)	29,1 (26,8;31,6)	25,4 (23,2;27,8)	3,6 (2,7;4,7)	4,3 (3,3;5,5)	5,4 (4,3;6,7)
Venkov (N=402)	25,1 (21,0;29,7)	22,9 (18,9;27,3)	2,0 (0,9;3,9)	3,7 (2,1;6,1)	3,0 (1,6;5,2)
<i>Vzdělání²</i>					
ZŠ a SOU (N=603)	33,5 (29,7;37,4)	31,7 (28,0;35,6)	2,3 (1,3;3,9)	3,6 (2,3;5,5)	4,5 (3,0;6,4)
SŠ s maturitou (N=660)	23,8 (20,6;27,2)	21,8 (18,7;25,2)	2,3 (1,3;3,7)	2,7 (1,6;4,3)	3,9 (2,6;5,7)
VŠ (N=347)	24,5 (20,1;29,4)	19,9 (15,8;24,5)	4,0 (2,2;6,7)	4,6 (2,7;7,4)	4,0 (2,2;6,7)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Současní konzumenti a uživatelé (denní + příležitostní);

²Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Tabulka 27 shrnuje formy konzumace tabákových výrobků a užívání elektronických cigaret. Je nutné si uvědomit, že někteří respondenti uvádí konzumaci více způsobů, proto se jednotlivé kategorie mohou překrývat. Pro denní konzumenty a uživatele shrnuje obdobně formy užívání tabulka 28.

Tabulka 28 – Přehled forem konzumace tabákových výrobků a užívání elektronických cigaret u denních konzumentů (uživatelů)

Demografická charakteristika	Konzumenti tabáku celkem ¹	Konzumenti jednotlivých tabákových výrobků			Uživatelé elektronických cigaret
		Kuřáci cigaret	Uživatelé bezdýmných tabákových výrobků zahřívajících tabák (IQOS, GLO a jiné)	Uživatelé bezdýmných tabákových výrobků - žvýkací, šňupací a další formy tabáku, které se vkládají do úst, ale nekouří se	
<i>Procenta (95% CI)</i>					
Celkem (N=1806)	20,3 (18,4;22,2)	18,1 (16,3;19,9)	2,2 (1,5;2,9)	0,9 (0,5;1,5)	2,1 (1,5;2,9)
<i>Pohlaví</i>					
Muži (N=883)	23,6 (20,8;26,5)	21,1 (18,4;23,9)	2,2 (1,3;3,3)	1,5 (0,8;2,5)	2,4 (1,5;3,6)
Ženy (N=923)	17,1 (14,7;19,7)	15,2 (12,9;17,6)	2,2 (1,3;3,3)	0,4 (0,1;1,1)	1,8 (1,1;2,9)
<i>Věková skupina</i>					
15-24 (N=196)	21,9 (16,4;28,4)	14,8 (10,1;20,6)	4,1 (1,8;7,9)	4,6 (2,1;8,5)	2,6 (0,8;5,9)
25-44 (N=627)	21,9 (18,7;25,3)	18,7 (15,7;21,9)	3,2 (2,0;4,9)	0,8 (0,3;1,9)	2,9 (1,7;4,5)
45-64 (N=562)	23 (19,5;26,7)	21,9 (18,5;25,5)	1,8 (0,9;3,2)	0,5 (0,1;1,6)	2,3 (1,2;3,9)
65+ (N=421)	13,5 (10,4;17,2)	13,5 (10,4;17,2)	0,2 (0,0;1,3)	0,0 (0,0;0,9)	0,5 (0,1;1,7)
<i>Místo bydliště</i>					
Město (N=1404)	20,6 (18,5;22,8)	18,2 (16,2;20,4)	2,3 (1,6;3,2)	1,0 (0,5;1,7)	2,4 (1,6;3,3)
Venkov (N=402)	19,2 (15,4;23,3)	17,4 (13,8;21,5)	1,7 (0,7;3,6)	0,7 (0,2;2,2)	1,2 (0,4;2,9)
<i>Vzdělání²</i>					
ZŠ a SOU (N=603)	27,2 (23,7;30,9)	26,0 (22,6;29,7)	2,0 (1,0;3,5)	0,5 (0,1;1,4)	2,8 (1,7;4,5)
SŠ s maturitou (N=660)	15,6 (12,9;18,6)	14,2 (11,7;17,1)	1,4 (0,6;2,6)	0,6 (0,2;1,5)	1,2 (0,5;2,4)
VŠ (N=347)	16,1 (12,4;20,4)	13,3 (9,9;17,3)	2,9 (1,4;5,2)	0,3 (0,0;1,6)	2,3 (1,0;4,5)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Současní denní konzumenti a uživatelé;

²Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Tabulka 29 Kuřáctví tabákových výrobků – porovnání dat z let 2012 až 2019

Rozsah kuřáckých návyků	Rok	Celkem	Muži	Ženy
		<i>Procenta (95% CI)</i>		
Současní kuřáci tabáku	2019	24,9 (22,9;26,9)	29,2 (26,2;32,3)	20,7 (18,1;23,5)
	2018	28,5 (26,5;30,7)	34,7 (31,6;38,0)	22,7 (20,0;25,5)
	2017	25,2 (23,3;27,3)	30,8 (27,8;33,9)	19,9 (17,4;22,6)
	2016	28,6 (26,6;30,7)	35,0 (31,9;38,1)	22,5 (19,9;25,3)
	2015	24,1 (22,1; 26,1)	27,3 (24,4; 30,5)	21,0 (18,5; 23,8)
	2014	31,4 (29,3;33,6)	37,4 (34,2;40,7)	25,8 (23,0;28,7)
	2013	29,9 (27,8; 32,1)	36,4 (33,2; 39,7)	23,7 (21,0; 26,6)
	2012	31,3 (29,2;33,5)	36,5 (33,4;39,8)	26,3 (23,5;29,3)
Denní kuřáci	2019	18,1 (16,3;19,9)	21,1 (18,4;23,9)	15,2 (12,9;17,6)
	2018	21,1 (19,3;23,1)	24,5 (21,7;27,5)	17,9 (15,5;20,5)
	2017	18,4 (16,7;20,3)	22,6 (20,0;25,5)	14,5 (12,4;16,9)
	2016	19,6 (17,2;21,5)	23,8 (21,2;26,7)	15,6 (13,4;18,0)
	2015	18,2 (16,5;20,1)	21,8 (19,1;24,7)	14,8 (12,6;17,3)
	2014	23,5 (21,6;25,5)	28,2 (25,3;31,3)	19,0 (16,6;21,7)
	2013	22,2 (20,3; 24,2)	27,2 (24,3; 30,3)	17,4 (15,1; 20,1)
	2012	23,1 (21,2;25,1)	26,7 (23,9;29,8)	19,6 (17,1;22,4)
Příležitostní kuřáci	2019	6,8 (5,7;8,1)	8,2 (6,4;10,2)	5,5 (4,1;7,2)
	2018	7,4 (6,3;8,7)	10,3 (8,3;12,4)	4,8 (3,5;6,3)
	2017	6,8 (5,7;8,0)	8,2 (6,6;10,2)	5,4 (4,1;7,1)
	2016	9,0 (7,7;10,4)	11,1 (9,2;13,4)	6,9 (5,4;8,7)
	2015	5,9 (4,9;7,1)	5,5 (4,2;7,3)	6,2 (4,8; 8,0)
	2014	8,0 (6,8;9,3)	9,2 (7,4;11,4)	6,8 (5,3;8,6)
	2013	7,7 (6,5; 9,0)	9,2 (7,4; 11,3)	6,3 (4,8; 8,1)
	2012	8,2 (7,0;9,6)	9,8 (7,9;12,0)	6,7 (5,2;8,6)

Tabulka 29 Kuřáctví tabákových výrobků – porovnání dat z let 2012 až 2019 (pokračování)

Rozsah kuřáckých návyků	Rok	Celkem	Muži	Ženy
		Procenta (95% CI)		
Současní nekuřáci	2019	75,1 (73,1;77,1)	70,8 (67,7;73,8)	79,3 (76,5;81,9)
	2018	71,5 (69,3;73,5)	65,3 (62,0;68,4)	77,3 (74,5;80,0)
	2017	74,8 (72,8;76,8)	69,2 (66,1;72,2)	80,1 (77,4;82,6)
	2016	71,4 (69,3;73,5)	65,0 (61,9;68,1)	77,5 (74,8;80,1)
	2015	75,9 (73,9;77,9)	72,7 (69,5;75,6)	79,0 (76,2;81,5)
	2014	68,6 (66,4;70,7)	62,6 (59,3;65,8)	74,2 (71,3;77,0)
	2013	70,1 (67,9; 72,2)	63,6 (60,3; 66,8)	76,3 (73,4; 79,0)
	2012	68,7 (66,5;70,8)	63,5 (60,2;66,7)	73,7 (70,7;76,5)
Bývalí kuřáci	2019	16,4 (14,7;18,2)	17,8 (15,3;20,5)	15,1 (12,8;17,5)
	2018	17,4 (15,7;19,2)	18,0 (15,5;20,7)	16,8 (14,5;19,4)
	2017	18,4 (16,7;20,3)	18,8 (16,3;21,5)	18,1 (15,8;20,8)
	2016	15,3 (13,0;18,0)	16,3 (13,0;20,3)	14,4 (11,4;18,2)
	2015	17,2 (15,5; 19,0)	18,1 (15,6; 20,9)	16,3 (14,0; 18,9)
	2014	14,7 (13,1;16,4)	15,5 (13,2;18,1)	13,8 (11,7;16,3)
	2013	12,6 (11,1; 14,2)	15,1 (12,8; 17,7)	10,2 (8,4; 12,4)
	2012	13,1 (11,6;14,8)	14,6 (12,3;17,1)	11,7 (9,7;14,0)
Nekuřáci celoživotní	2019	58,7 (56,4;61,0)	53,0 (49,6;56,3)	64,2 (61,1;67,3)
	2018	54,0 (51,7;56,4)	47,3 (34,9;50,6)	60,5 (57,2;63,6)
	2017	56,4 (54,1;58,6)	50,5 (47,2;53,8)	62,0 (58,8;65,1)
	2016	56,1 (53,8;58,4)	48,8 (45,5;52,1)	63,1 (59,9;66,2)
	2015	58,7 (56,4;61,0)	54,6 (51,2;57,9)	62,6 (59,4; 65,7)
	2014	53,9 (51,6;56,2)	47,1 (43,8;50,5)	60,4 (57,1;63,5)
	2013	57,5 (55,2; 59,8)	48,5 (45,2; 51,9)	66,1 (63,0; 69,1)
	2012	55,6 (53,3;57,9)	48,9 (45,6;52,3)	62,0 (58,7;65,1)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

V tabulce 29 sledujeme vývoj kuřáctví v ČR od roku 2012, kdy jsme začali používat standardizovanou metodiku TQS vyvinutou CDC v USA a doporučenou světovou zdravotnickou organizací. Srovnání za posledních 8 let ukazuje, že výskyt kuřáctví v české populaci má mírně klesající tendenci.

C) VÝSLEDKY – ALKOHOL

Tabulka 30 - Frekvence pití alkoholických nápojů – celý vzorek a podle pohlaví

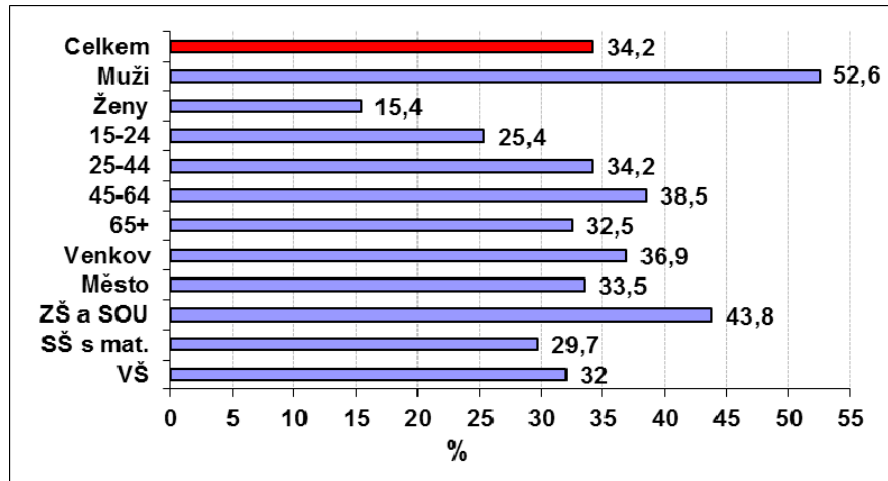
Frekvenční kategorie	Celý vzorek	Muži	Ženy
	Četnost v % (95% CI)		
každý den nebo téměř každý den	8,5 (7,3; 9,9)	12,7 (10,6; 15,1)	4,6 (3,3; 6,2)
3 - 4 krát týdně	8,9 (7,7; 10,4)	12,3 (10,3; 14,7)	5,6 (4,3; 7,4)
1 - 2 krát týdně	22,0 (20,2; 24,0)	27,1 (24,2; 30,2)	17,2 (14,9; 19,9)
2 - 3 krát za měsíc	17,3 (15,6; 19,2)	15,4 (13,1; 18,0)	19,2 (16,7; 21,9)
jednou za měsíc	12,7 (11,3; 14,4)	10,8 (8,8; 13,0)	14,6 (12,4; 17,1)
6 - 11 krát za rok	5,4 (4,4; 6,5)	4,0 (2,8; 5,5)	6,7 (5,2; 8,6)
2 - 5 krát za rok	8,5 (7,3; 9,9)	5,1 (3,8; 6,8)	11,7 (9,7; 14,0)
jednou za rok	3,9 (3,1; 5,0)	2,9 (2,0; 4,4)	4,9 (3,6; 6,5)
nikdy v posledním roce nepil/a	10,3 (9,0; 11,8)	7,6 (6,0; 9,6)	12,9 (10,8; 15,3)
nikdy v životě nepil/a	2,4 (1,8; 3,2)	2,2 (1,3; 3,4)	2,6 (1,7; 3,9)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

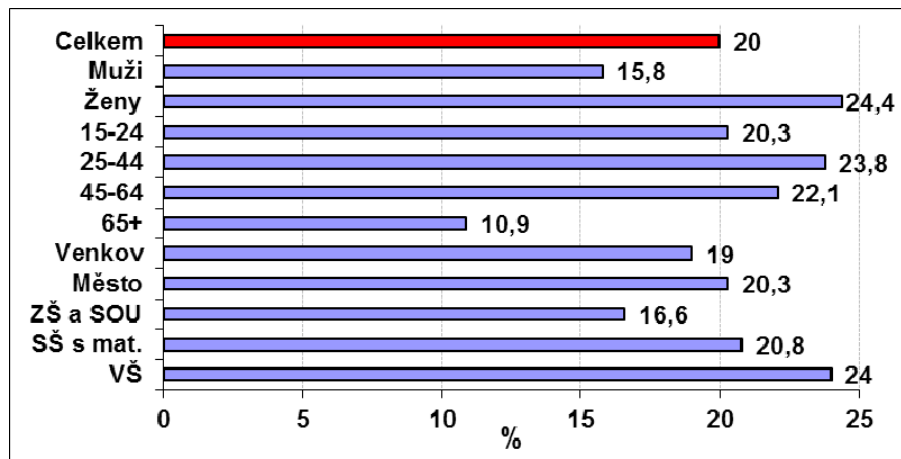
Časté pití, tj. pití denně případně obden, udávalo v roce 2019 17,4 % z 1806 dotázaných (Tabulka 30). Jde o hodnotu téměř identickou s průzkumem před rokem (16,7 %). U mužů je výskyt častého pití (v roce 2019) 25 %, u žen 10,2 %. Více než polovina (52,1 %) mužů uvedla pití alkoholických nápojů alespoň jednou týdně, u žen to bylo 27,4 % respondentek. Frekvence pití alkoholu byla velmi podobná datům z roku 2018 a současně se nijak nevymykala ani datům z předchozích měření od roku 2012. Lze tedy konstatovat, že zvyklosti dospělých Čechů, pokud jde o častost pití, jsou vysoce stabilní.

Celoživotních abstinentů bylo 2,4 % a abstinentů v posledním roce 10,3 %. Prevalence celoživotních abstinentů se prakticky nelišila podle pohlaví (u žen o 0,4 procentního bodu vyšší, avšak mezi abstinenty za posledních dvanáct měsíců bylo žen podstatně více (12,9 % proti 7,6 % u mužů). V této zprávě se pouze okrajově zabýváme problematikou jednotlivých druhů alkoholických nápojů. Výjimku činíme na tomto místě, kde na grafech 16 až 18 nanášíme prevalenci pití jednotlivých nápojů týdně a častěji. Z hodnot na grafech je zřejmé, že zdaleka nejrozšířenějším nápojem je pivo, které týdně konzumuje více než třetina vzorku a více než polovina mužů. U žen je naopak nejvíce preferovaným nápojem víno, které týdně nebo častěji pije každá čtvrtá dotázaná. Vývoj abstinence (celoživotní a v posledním roce) je patrný z grafu 19. S výjimkou roku 2016 jsou hodnoty téměř shodné.

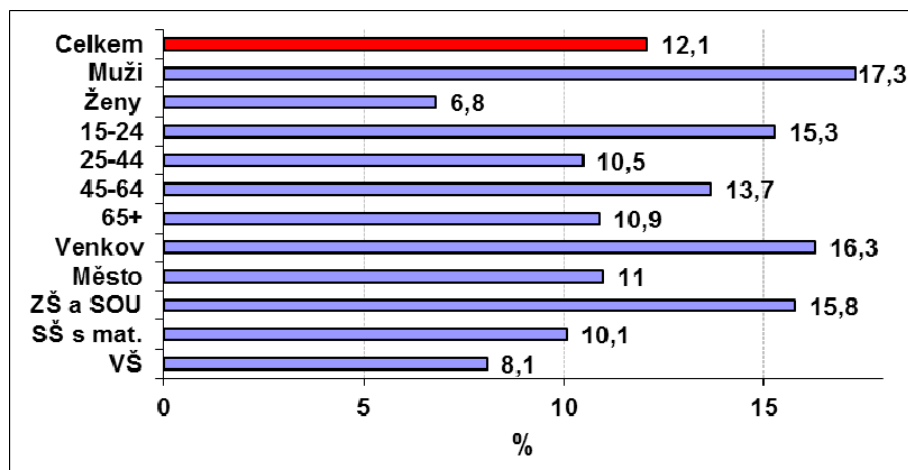
Graf 16: Pití piva týdně a častěji

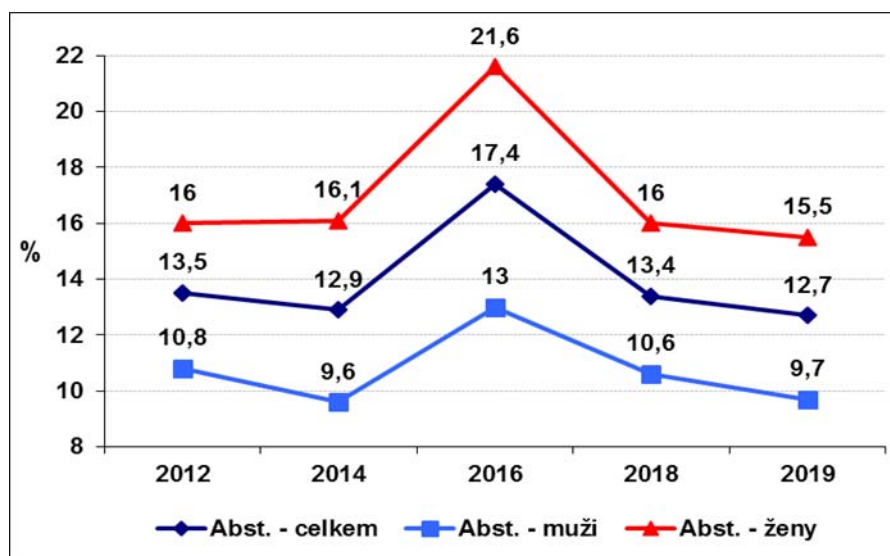
Graf 17: Pití vína týdně a častěji

Graf 18: Pití destilátů týdně a častěji

Graf 19: Vývoj abstinence od alkoholu 2012 - 2019

Tabulka 31 - Průměrná roční spotřeba alkoholu v přepočtu na litry čistého alkoholu

Demografické charakteristiky	Celý soubor (včetně abstinentů)	Celý soubor (bez abstinentů)
	<i>Litry čistého alkoholu (95% CI)</i>	
Celkem	7,7 (7,1; 8,3)	8,8 (8,1; 9,5)
<i>Pohlaví</i>		
Muži	10,9 (9,9; 12,0)	12,1 (11,0; 13,2)
Ženy	4,6 (4,0; 5,1)	5,4 (4,8; 6,0)
<i>Věková skupina</i>		
15-24	7,0 (5,5; 8,6)	7,8 (6,1; 9,5)
25-44	8,6 (7,5; 9,6)	9,5 (8,4; 10,7)
45-64	8,6 (7,4; 9,7)	9,9 (8,6; 11,2)
65+	5,4 (4,4; 6,4)	6,6 (5,4; 7,8)
<i>Místo bydliště</i>		
Město	7,6 (7,0; 8,3)	8,6 (7,9; 9,3)
Venkov	7,9 (6,5; 9,2)	9,5 (8,0; 11,1)
<i>Vzdělání¹</i>		
ZŠ a SOU	9,1 (7,9; 10,3)	10,9 (9,5; 12,3)
SŠ s mat.	7,3 (6,3; 8,2)	8,2 (7,1; 9,2)
VŠ	6,3 (5,3; 7,2)	7,1 (6,0; 8,2)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Průměrná roční spotřeba alkoholu na dotázaného (v litrech čistého lihu) je důležitým ukazatelem celkové hladiny spotřeby ve společnosti. Umožňuje porovnávat spotřebu ve vztahu k demografickým charakteristikám populace, ve vztahu ke statisticky registrované spotřebě a hodí se i pro mezinárodní srovnání. Hodnota ukazatele byla vypočítána standardním postupem na základě zjištění frekvence pití a obvykle konzumované kvantity podle druhu alkoholického nápoje (pivo, víno, destiláty). (Metoda *beverage specific quantity-frequency*.)

Výpočet v tabulce 31 byl proveden jednak pro celý soubor včetně těch, kteří abstinují a pak jen pro tu část souboru, která alkohol během posledního roku konzumovala. Celková spotřeba byla spočítána na 7,7 litrů pro celý vzorek. V roce 2018 byla celková spotřeba 7,4 litrů a v roce 2014 7,2 litrů. Celková hladina spotřeby na obyvatele mírně kolísá. Nezahrneme-li abstinenty, pak je celková spotřeba na hlavu 8,8 litrů alkoholu (8,6 litrů v roce 2018). Muži mají zřetelně vyšší průměrnou roční spotřebu oproti ženám (10,9 litrů oproti 4,6 litrům).

Nejvyšší průměrnou spotřebu alkoholu vykazují věkové skupiny 25 až 44 let a 45 až 64 let (8,6 litrů alkoholu). Nižší spotřebu mají dospělí starší 65 let (5,4 litrů). Typ sídla bydliště v rozlišení město-venkov celkovou úroveň spotřeby statisticky významně neovlivňuje, i když je spotřeba mezi dotázanými z venkovských sídel vyšší. Kategorie vzdělání se uplatňuje poměrně zřetelně. Spotřeba alkoholu má se vzděláním nepřímý vztah. Skupina s vysokoškolským vzděláním a vzděláním dokončeným maturitou udává nižší spotřebu než skupina se základním vzděláním nebo vyučením.

Tabulka 32 - Průměrná denní spotřeba v gramech alkoholu

Demografické charakteristiky	Celý soubor (včetně abstinentů)	Celý soubor (bez abstinentů)
	<i>Gramy etanolu (95% CI)</i>	
Celkem	17,8 (16,4; 19,1)	20,3 (18,8; 21,9)
<i>Pohlaví</i>		
Muži	25,3 (22,9; 27,7)	28,1 (25,5; 30,7)
Ženy	10,5 (9,3; 11,8)	12,5 (11,0; 13,9)
<i>Věková skupina</i>		
15-24	16,2 (12,6; 19,8)	17,9 (14,1; 21,8)
25-44	19,9 (17,5; 22,4)	22,1 (19,5; 24,8)
45-64	19,8 (17,2; 22,5)	22,8 (19,9; 25,8)
65+	12,5 (10,2; 14,9)	15,2 (12,4; 17,9)
<i>Místo bydliště</i>		
Město	17,6 (16,1; 19,2)	19,9 (18,2; 21,5)
Venkov	18,2 (15,1; 21,4)	22,1 (18,5; 25,8)
<i>Vzdělání¹</i>		
ZŠ a SOU	21,2 (18,3; 24,0)	25,3 (22,0; 28,5)
SŠ s mat.	16,9 (14,7; 19,0)	19,0 (16,6; 21,4)
VŠ	14,5 (12,2; 16,8)	16,3 (13,8; 18,8)

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Spotřeba vyjádřená v gramech alkoholu denně (Tabulka 32) je pouze jiným vyjádřením spotřeby v litrech na osobu a rok z předchozí tabulky 31. Přepočítáme, protože se v literatuře často udává denní spotřeba v gramech, a také doporučení spotřeby přípustné z hlediska zdravotních rizik se obvykle udávají v gramech na den. Limity bezpečné spotřeby nejsou jednotné.

Nejčastěji se jako přípustná dávka udává 20 gramů denní spotřeby pro ženy a 40 gramů pro muže (WHO). Přísnější limity udávají některé odborné lékařské společnosti (doporučení SZÚ bylo 16 gramů pro ženy a 24 gramů pro muže – a zdá se, že jsou to limity velmi dobře nastavené), (Ruprich et al., 2015). Pokud bychom vzali v úvahu přísnější limity SZÚ, pak by se mužská část české populace ocitla na hranici potenciálních zdravotních rizik. Jinak pro tabulku 32 platí vztahy, které byly uvedeny v komentáři k tabulce 31.

Tabulka 33 - Konzumní kategorie

Demografické charakteristiky	Abstinující (celoživotní a v posledním roce)	Umírněné pití	Rizikové pití	Škodlivé pití
	<i>Četnost v % (95% CI)</i>			
Celkem	12,7 (11,2; 14,3)	70,1 (67,9; 72,2)	7,9 (6,7; 9,3)	9,3 (8,0; 10,8)
<i>Pohlaví</i>				
Muži	9,7 (7,9; 11,9)	70,6 (67,4; 73,5)	7,2 (5,7; 9,2)	12,5 (10,4; 14,8)
Ženy	15,5 (13,3; 18,0)	69,7 (66,6; 72,6)	8,6 (6,9; 10,6)	6,3 (4,8; 8,1)
<i>Věková skupina</i>				
15-24	9,7 (5,9; 14,7)	74,0 (67,3; 80,0)	8,7 (5,1; 13,5)	7,6 (4,4; 12,3)
25-44	10,0 (7,9; 12,7)	68,6 (64,8; 72,2)	11,0 (8,7; 13,8)	10,4 (8,2; 13,1)
45-64	13,2 (10,5; 16,3)	69,4 (65,4; 73,2)	6,4 (4,6; 8,8)	11,0 (8,6; 14,0)
65+	17,3 (13,9; 21,4)	71,5 (66,9; 75,7)	5,0 (3,2; 7,7)	6,2 (4,2; 9,0)
<i>Místo bydliště</i>				
Město	11,3 (9,7; 13,1)	71,6 (69,1; 73,9)	8,1 (6,8; 9,7)	9,0 (7,6; 10,7)
Venkov	17,7 (14,1; 21,8)	64,9 (60,0; 70,0)	7,2 (5,0; 10,3)	10,2 (7,5; 13,7)
<i>Vzdělání¹</i>				
ZŠ a SOU	16,3 (13,5; 19,5)	64,0 (60,0; 67,8)	7,1 (5,3; 9,6)	12,6 (10,1; 15,6)
SŠ s mat.	11,2 (9,0; 13,9)	72,1 (68,5; 75,5)	8,6 (6,7; 11,1)	8,0 (6,1; 10,4)
VŠ	11,0 (8,0; 14,8)	74,6 (69,7; 79,1)	7,5 (5,1; 10,9)	6,9 (4,6; 10,3)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

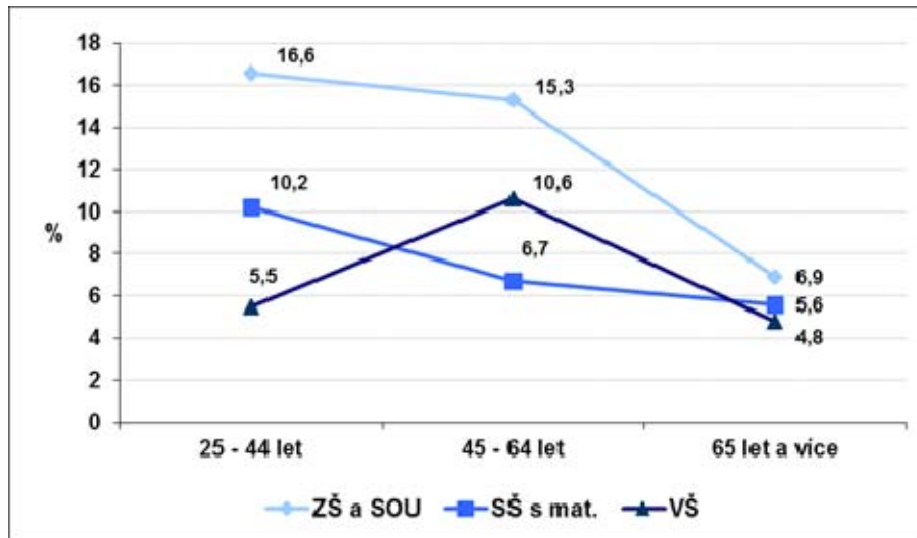
Tabulka 33 shrnuje informace o zastoupení konzumních kategorií v reprezentativním vzorku. Definice kategorií pití jsme převzali ze zdrojů WHO (projekt PHEPA) a OECD. Jako umírněné pití je definován průměrný denní příjem alkoholu do 40 g u mužů a 20 g u žen. Za rizikové pití se považuje denní příjem 40 až 60 g pro muže a 20 až 40 g pro ženy a za škodlivé pití průměrná denní spotřeba více než 60 gramů u mužů a 40 gramů u žen.

Ve smyslu takto definovaných kategorií je v našem souboru nejběžnější umírněný konzum alkoholu (70,1 %). Kritéria pro rizikové pití splňuje 7,9 % dotázaných a 9,3 % splňuje kritéria škodlivého pití. Muži se od žen neliší ve výskytu umírněného pití, ale u mužů je výskyt škodlivého pití statisticky významně častější než u žen (12,5 % proti 6,3 %).

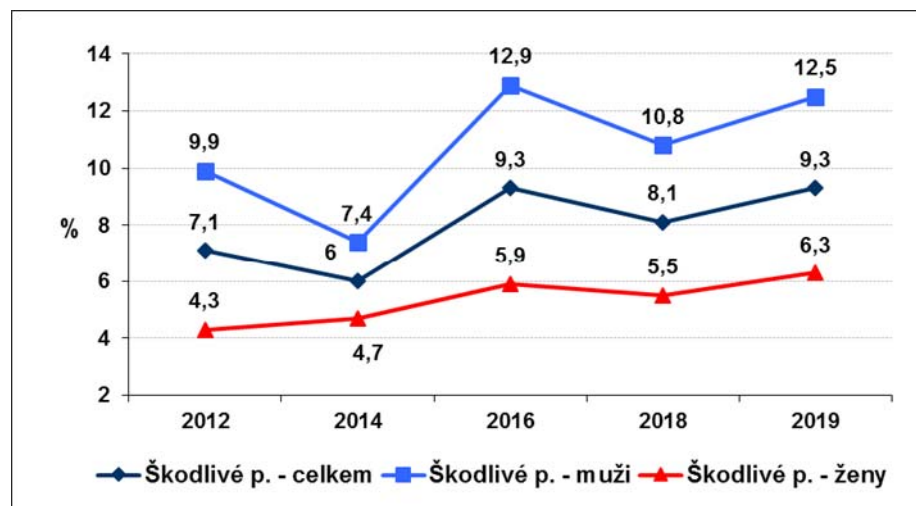
Prevalence škodlivého pití je závislá jak na úrovni vzdělání, tak na věku. Graf 20 naznačuje pokles škodlivého pití s věkem. Největší rozdíly jsou ve skupině mladšího středního věku (v naší studii 25 až 44 let), kde mezi respondenty s nižším vzděláním je vyšší výskyt škodlivého pití. Ve vyšším věku (65+) se pak tyto rozdíly stírají.

Graf 21 naznačuje vývoj škodlivého pití od roku 2012 podle pohlaví a celkem.

Graf 20: Prevalence škodlivého pití podle výše vzdělání a věkové kategorie

Graf 21: Prevalence škodlivého pití podle pohlaví od roku 2012

Tabulka 34 - Pití nadměrných dávek alkoholu při jedné konzumní epizodě (spotřeba 60 gramů alkoholu a více)

Demografické charakteristiky	Týdně a častěji	1krát až 3krát za měsíc	1krát až 11krát za rok	Nikdy
	<i>Četnost v % (95% CI)</i>			
Celkem	15,9 (14,3; 17,7)	23,9 (21,9; 25,9)	32,0 (29,9; 34,2)	28,2 (26,2; 30,4)
<i>Pohlaví</i>				
Muži	23,0 (20,3; 25,9)	28,8 (25,8; 31,9)	27,4 (24,5; 30,5)	20,8 (18,2; 23,7)
Ženy	9,1 (7,4; 11,2)	19,2 (16,7; 21,9)	36,4 (33,3; 39,6)	35,3 (32,3; 38,5)
<i>Věková skupina</i>				
15-24	16,8 (11,9; 22,8)	23,0 (17,3; 29,5)	38,3 (31,4; 45,5)	21,9 (16,4; 28,4)
25-44	18,8 (15,9; 22,2)	27,4 (24,0; 31,1)	32,9 (29,2; 36,7)	20,9 (17,8; 24,3)
45-64	16,7 (13,8; 20,1)	25,8 (22,3; 29,7)	30,3 (26,5; 34,3)	27,2 (23,6; 31,1)
65+	10,0 (7,4; 13,3)	16,4 (13,1; 20,4)	30,2 (25,9; 34,8)	43,4 (38,7; 48,4)
<i>Místo bydliště</i>				
Město	15,2 (13,4; 17,2)	24,7 (22,5; 27,1)	33,0 (30,5; 35,5)	27,1 (24,8; 29,6)
Venkov	18,4 (14,8; 22,6)	20,9 (17,1; 25,3)	28,6 (24,3; 33,3)	32,1 (27,6; 36,9)
<i>Vzdělání¹</i>				
ZŠ a SOU	18,4 (15,4; 21,8)	21,6 (18,4; 25,1)	28,5 (25,0; 32,3)	31,5 (27,9; 35,4)
SŠ s mat.	15,6 (13,0; 18,7)	26,5 (23,2; 30,1)	32,9 (29,3; 36,6)	25,0 (21,8; 28,5)
VŠ	11,5 (8,5; 15,5)	23,3 (19,1; 28,2)	32,9 (28,0; 38,1)	32,3 (27,4; 37,5)

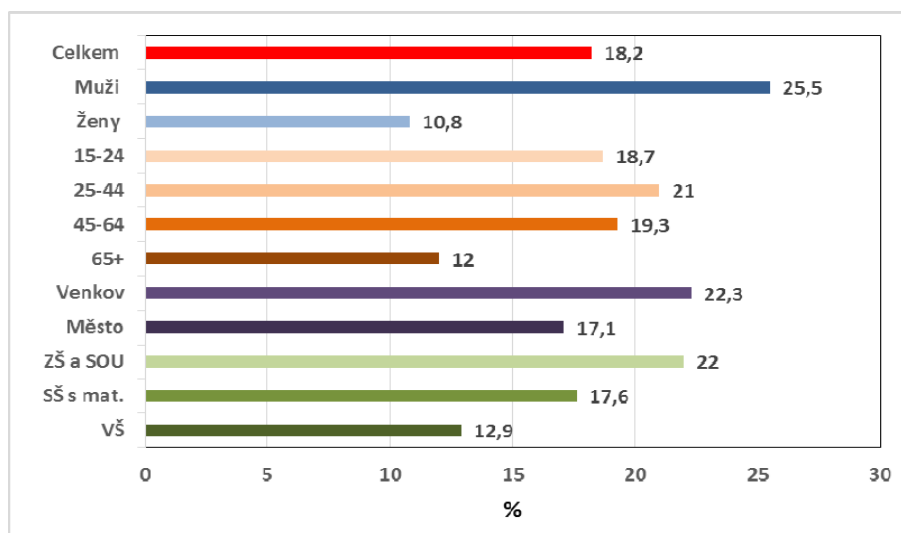
95% CI - 95% interval spolehlivosti

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší.

Pití nadměrných dávek alkoholu při jedné konzumní příležitosti (heavy episodic drinking) je ukazatelem, který je podle literatury považován za silný prediktor problémů s alkoholem. Časté pití nadměrných dávek alkoholu (týdně a častěji) lze považovat za zvlášť rizikové z hlediska řady možných problémů (např. úrazy, dopravní nehody, násilné chování apod.).

Časté pití nadměrných dávek (tj. alespoň týdně) udává 15,9 % výběrového souboru (v roce 2018 to bylo 13,7 %), muži výrazně častěji než ženy (23,0 % proti 9,1 %). Výskyt častého pití nadměrných dávek je v tomto výzkumu nejvyšší u osob mladšího středního věku (25 až 44 let) – 18,8 % dotázaných, nejnižší pak u osob starších 65 let. Hodnoty v tabulce 34 platí pro celý soubor včetně abstinentů. Pokud do výpočtu nezahrneme abstinenty, pak budou hodnoty ještě vyšší. Mezi konzumenty je pak výskyt častého pití nadměrných dávek alkoholu u čtvrtiny mužů a desetiny žen (Graf 22).

Graf 22: Pití nadměrných dávek alkoholu týdně a častěji – výskyt bez abstinentů

Tabulka 35 - Lékař zjišťoval pití alkoholu a doporučoval omezit nebo zanechat pití alkoholu

Demografické charakteristiky	Lékař se dotazoval na pití alkoholu	Lékař doporučil omezit nebo zanechat pití alkoholu	Osobní pocit, že by mě/a omezit nebo zanechat pití alkoholu
	<i>Četnost v % (95% CI)</i>		
Celkem	44,5 (42,2; 46,9)	7,9 (6,7; 9,3)	1,8 (1,2; 2,5)
<i>Pohlaví</i>			
Muži	48,6 (45,2; 51,9)	10,4 (8,5; 12,7)	2,5 (1,6; 3,8)
Ženy	40,6 (37,5; 43,9)	5,4 (4,1; 7,1)	1,1 (0,6; 2,1)
<i>Věková skupina</i>			
15-24	31,1 (24,7; 38,1)	5,1 (2,5; 9,2)	4,1 (1,8; 7,9)
25-44	42,6 (38,7; 46,6)	5,6 (4,0; 7,8)	1,6 (0,8; 3,0)
45-64	48,9 (44,7; 53,2)	10,1 (7,8; 13,0)	1,3 (0,6; 2,7)
65+	47,7 (42,9; 52,6)	9,5 (7,0; 12,8)	1,7 (0,7; 3,6)
<i>Místo bydliště</i>			
Město	46,2 (43,5; 48,8)	8,3 (6,9; 9,9)	1,8 (1,2; 2,7)
Venkov	38,8 (34,1; 43,8)	6,5 (4,4; 9,5)	1,7 (0,8; 3,7)
<i>Vzdělání¹</i>			
ZŠ a SOU	44,4 (40,4; 48,5)	10,0 (7,7; 12,7)	2,0 (1,1; 3,6)
SŠ s mat.	45,5 (41,6; 49,3)	7,4 (5,6; 9,8)	1,5 (0,8; 2,9)
VŠ	50,4 (45,1; 55,8)	6,6 (4,3; 9,9)	0,6 (0,1; 2,3)

¹Kategorie podle vzdělání je zpracována pro dospělé ve věku 25 let a starší; 95% CI - 95 % interval spolehlivosti

Významnou okolností z hlediska snižování zdravotních rizik spojených s nadužíváním alkoholu je to, zda lékař zjišťuje konzumní zvyklosti a zda dává doporučení k omezení příjmu alkoholu.

Výsledky studie opakovaně potvrzují, že významná část lékařů zjišťuje konzumní zvyklosti svých pacientů. U 44,5 % dotázaných v roce 2019 (Tabulka 35) lékař zjišťoval jejich příjem alkoholu (v roce 2016 to bylo u 41 %). Omezit pití alkoholu doporučil lékař necelým 8 % dotázaných (stejně jako v roce 2016 a 2018). Lékaři se na pití alkoholu v roce 2019 dotazovali mužů častěji než žen, a také častěji zjišťovali pití alkoholu u dospělých nad 45 let. Desetina respondentů mužů uvedla, že jim lékař doporučil omezit pití alkoholu, u žen to bylo jen u 5,4 % dotázaných. Omezit pití doporučovali lékaři častěji starším osobám a osobám s nižším vzděláním. Potřebu omezit své pití reflektuje pouze 1,8 % dotázaných, což svědčí o tom, že naprostá většina respondentů si zdravotních rizik alkoholu není vědoma, nebo se touto otázkou nijak nezabývá.

Tabulka 36 - Lékař zjišťoval pití alkoholu a doporučoval omezit nebo zanechat pití alkoholu podle kategorií pití

Demografické charakteristiky	Lékař se dotazoval na pití alkoholu	Lékař doporučil omezit nebo zanechat pití alkoholu	Osobní pocit, že by měl/a omezit nebo zanechat pití alkoholu
	<i>Četnost v % (95% CI)</i>		
Celkem	44,5 (42,2; 46,9)	7,9 (6,7; 9,3)	1,8 (1,2; 2,5)
<i>Kategorie pití</i>			
Umírněné pití	44,2 (41,4; 46,9)	5,5 (4,3; 6,9)	1,3 (0,8; 2,1)
Rizikové pití	46,9 (38,5; 55,4)	10,5 (6,0; 16,7)	2,8 (0,8; 7,0)
Škodlivé pití	49,4 (41,6; 57,2)	22,6 (16,5; 29,7)	6,6 (3,3; 11,4)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

Zájem lékaře o pití dotázaných souvisí s konzumní kategorií, do níž dotázaný spadá. Lékaři častěji zjišťovali pití alkoholu u osob, které splňují kritéria škodlivého pití a také těmito lidem výrazně častěji doporučují omezit pití alkoholu. Subjektivní pocit potřeby omezit pití roste s mírou rizikovitosti konzumní kategorie, i tak je však míra sebereflexe nízká: v kategorii škodlivého pití lékař doporučil téměř 23 % omezit pití, tuto potřebu však reflektuje jen 6,6% dotázaných (Tabulka 36).

Poznatky o chování lékařů – byť udávané na základě zkušeností dotázaného vzorku – jednoznačně potvrzují, že lékaři si uvědomují rizika nadměrného pití alkoholu pro zdravotní stav svých pacientů. Je zřejmé, že působení lékařů by bylo ještě účinnější, pokud by byli lépe vzděláváni v možnostech screeningu a krátké intervence zaměřené na snižování škod působených alkoholem.

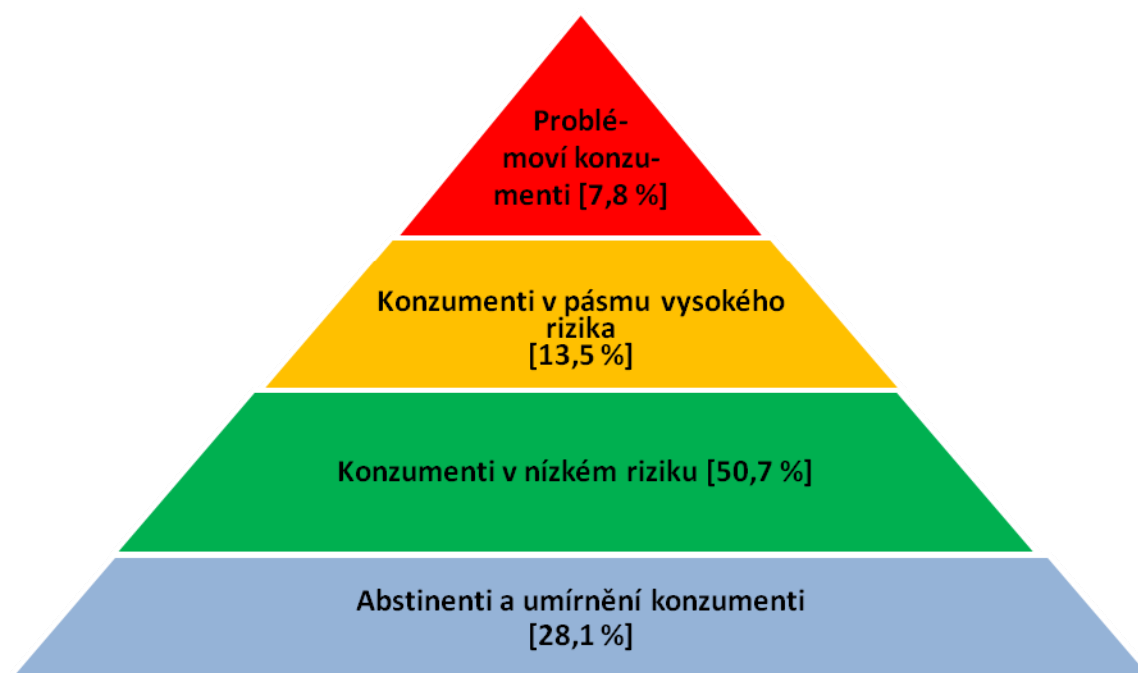
Tabulka 37 - Pyramida konzumenta alkoholu

Demografické charakteristiky	Abstinenti a umírnění konzumenti	Konzumenti s nízkým rizikem	Konzumenti s vysokým rizikem	Problémoví konzumenti (pravděpodobná závislost)
	<i>Četnost v % (95% CI)</i>			
Celý vzorek	28,1 (26,1; 30,2)	50,7 (48,4; 53,0)	13,5 (12,0; 15,1)	7,8 (6,7; 9,1)
<i>Pohlaví</i>				
Muži	20,7 (18,2; 23,5)	52,0 (48,7; 55,3)	16,1 (13,8; 18,7)	11,2 (9,3; 13,5)
Ženy	35,1 (32,1; 38,2)	49,4 (46,2; 52,6)	10,9 (9,1; 13,1)	4,6 (3,4; 6,1)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

Kategorie konzumenta alkoholu jsou jiným dělením, než je kategorizace založená pouze na průměrném denním příjmu alkoholu. Pyramida konzumentů vychází z více ukazatelů a umožňuje lépe odhadnout pití s vysokým rizikem (abúzus alkoholu) a problémové pití, které může zahrnovat i osoby se závislostí na alkoholu. Rozložení hodnot v pyramidě je v roce 2019 velmi podobné situaci v roce 2016 i 2018. Zastoupení problémových konzumentů je v obou předchozích měřeních nižší než v roce 2019 (6,7 % a 7,1 %), tyto rozdíly však nejsou statisticky významné. Pokud sečteme vysoce rizikové a problémové konzumenty, dostáváme se na 21,3%, tedy srovnatelné hodnotě s rokem 2018. Mezi problémovými konzumenty i konzumenty s vysokým rizikem výrazně převažují (muži 27,3 % proti 15,5 %). Zvýšená zdravotní, sociální a ekonomická rizika vyplývající z nadměrné konzumace alkoholu se týkají pětiny české dospělé populace.

Obr. 1 Pyramida konzumentů alkoholu 2019

Tabulka 38 - Konzumní kategorie – srovnání roku 2012 až 2019

Demografické charakteristiky	Rok	Abstinující (celoživotní a v posledním roce)	Umírněné pití	Rizikové pití	Škodlivé pití
		Četnost v % (95% CI)			
Celkem	2019	12,7 (11,2; 14,3)	70,1 (67,9; 72,2)	7,9 (6,7; 9,3)	9,3 (8,0; 10,8)
	2018	13,4 (11,8; 15,0)	71,2 (69,1; 73,3)	7,3 (6,2; 8,6)	8,1 (6,9; 9,5)
	2016	17,4 (15,6; 19,3)	65,0 (62,7; 67,1)	8,3 (7,1; 9,6)	9,3 (8,1; 10,8)
	2014	12,9 (11,4; 14,6)	73,9 (71,8; 75,9)	7,2 (6,1; 8,5)	6,0 (5,0; 7,2)
	2012	13,5 (12,0; 15,2)	72,5 (70,4; 74,6)	6,9 (5,8; 8,2)	7,1 (5,9; 8,4)
<i>Pohlaví</i>					
Muži	2019	9,7 (7,9; 11,9)	70,6 (67,4; 73,5)	7,2 (5,7; 9,2)	12,5 (10,4; 14,8)
	2018	10,6 (8,7; 12,9)	72,1 (69,0; 75,0)	6,5 (5,0; 8,4)	10,8 (8,9; 13,1)
	2016	13,0 (10,9; 15,5)	65,0 (61,8; 68,1)	9,0 (7,3; 11,1)	12,9 (10,8; 15,3)
	2014	9,6 (7,7; 11,7)	75,1 (72,1; 77,9)	8,0 (6,3; 10,0)	7,4 (5,8; 9,4)
	2012	10,8 (8,9; 13,1)	72,1 (69,0; 75,1)	7,7 (5,6; 9,1)	9,9 (8,0; 12,1)
Ženy	2019	15,5 (13,3; 18,0)	69,7 (66,6; 72,6)	8,6 (6,9; 10,6)	6,3 (4,8; 8,1)
	2018	16,0 (13,7; 18,5)	70,4 (67,3; 73,3)	8,1 (6,5; 10,1)	5,5 (4,2; 7,2)
	2016	21,6 (19,1; 24,4)	64,9 (61,7; 67,9)	7,5 (6,0; 9,5)	5,9 (4,6; 7,7)
	2014	16,1 (13,8; 18,7)	72,7 (69,7; 75,5)	6,4 (5,0; 8,3)	4,7 (3,5; 6,4)
	2012	16,0 (13,8; 18,6)	72,9 (69,9; 75,7)	6,7 (5,2; 8,6)	4,3 (3,2; 5,9)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

Srovnání výsledků průzkumu z let 2012 až 2019 naznačuje, že ve většině ukazatelů spotřeby alkoholu nejde o statisticky významné rozdíly. Lze konstatovat, že jde spíše o dlouhodobě stabilizovanou situaci, přičemž zjištěné odchylky lze interpretovat jako náhodná kolísání (s ohledem na zjištěné intervaly spolehlivosti). Za všechna měření je snad nejvýraznějším rozdílem vyšší procento abstinujících v roce 2016 proti měřením v roce 2012, 2014, 2018 a 2019. Lze upozornit na vyšší prevalenci škodlivého pití mezi muži v roce 2016 a 2019. V oblasti spotřeby alkoholu nejsou dopady nového Zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (Zákon č. 65/2017 Sb.) patrné, alespoň se nijak neodrážejí ve výsledcích dotazového šetření.

D) Souvislost mezi současným kouřením tabáku a konzumací alkoholu

Tabulka 39 – Podíl současných kuřáků tabáku v závislosti na kategorii pití alkoholu

Demografické charakteristiky	Abstinující (celoživotní a v posledním roce)	Umírněné pití	Rizikové pití	Škodlivé pití
	<i>Četnost v % (95% CI)</i>			
Celkem	17,0 (12,5; 22,4)	25,7 (23,3; 28,2)	49,2 (40,4; 58,1)	54,1 (45,7; 62,4)
<i>Pohlaví</i>				
Muži	20,4 (12,8; 30,1)	31,1 (27,6; 34,9)	52,6 (39,0; 66,0)	62,1 (51,6; 71,9)
Ženy	14,9 (9,6; 21,6)	20,4 (17,4; 23,7)	46,7 (35,1; 58,6)	39,2 (25,8; 53,9)
<i>Věková skupina</i>				
15-24	11,1 (2,4; 29,2)	26,0 (19,2; 33,8)	50,0 (21,1; 78,9)	50,0 (21,1; 78,9)
25-44	25,7 (16,0; 37,6)	31,2 (27,0; 35,7)	46,8 (34,0; 59,9)	64,4 (50,9; 76,5)
45-64	20,3 (11,8; 31,2)	27,3 (23,0; 32,0)	63,2 (46,0; 78,2)	42,0 (28,2; 56,8)
65+	7,1 (2,4; 15,9)	15,2 (11,3; 19,7)	30,0 (11,9; 54,3)	56,0 (34,9; 75,6)

95% CI - 95% interval spolehlivosti

Na těsnou souvislost mezi kouřením a pitím alkoholu upozorňujeme v této zprávě, tak jako jsme na ni upozorňovali již v předchozích zprávách. Tabulka 39 naznačuje téměř lineární nárůst kuřáctví přes jednotlivé konzumní kategorie. Abstinující mají nižší prevalenci kuřáctví, než je celopopulační průměr, mezi těmi, kdo mají škodlivou spotřebu alkoholu je kuřáků již 54 %, tedy téměř o 30 % více než mezi umírněně konzumujícími. Těsná korelace kuřáctví s pitím alkoholu znamená, že rizika vyplývající z nadměrného pití jsou ještě znásobena riziky spojenými s kouřením.

E) Shrnutí a implikace pro politiky v oblasti veřejného zdraví

Souhrn výsledků - tabák

Z údajů uvedených respondenty vyplývá, že v roce 2019 bylo v populaci České republiky celkem 24,9 % kuřáků starších 15 ti let. V porovnání s rokem 2018 (28,5 %) zaznamenáváme pokles o 3,6 p. b. Ze současných kuřáků téměř tři čtvrtiny (18,1 %) představovali denní kuřáci. Denně kouří 21,1 % mužů a 15,2 % žen. Z dlouhodobého hlediska je možno konstatovat, že i přes izolované roční odchylky lze ve sledovaných letech 2012 – 2019 pozorovat snížení prevalence kuřáctví.

Česká populace kouří převážně klasické cigarety. Podíl jiných tabákových výrobků určených ke kouření je malý. Muži i ženy kouří nejčastěji 10-14 cigaret denně.

V roce 2019 užívalo elektronické cigarety 4,9 % osob. V porovnání s rokem 2018 (4,6 %) došlo k nárůstu u žen, tak u mužů; ve věkové skupině 15-24 let došlo k nárůstu uživatelů ze 7,5 % v roce 2018 na 10,7 % v roce 2019. Téměř polovina (45,7 %) uživatelů elektronických cigaret kouří současně i klasické cigarety, více než třetina (37,0 %) jsou bývalí uživatelé klasických cigaret a 17,3 % uživatelů před užíváním elektronických cigaret nikdy nekouřilo.

Užívání bezdýmných tabákových výrobků (určených ke šňupání, žvýkání či sání) se ve sledovaném vzorku populace vyskytuje ve velmi omezené míře. Současní uživatelé představují 4,2 %, a denně tyto bezdýmné tabákové výrobky užívá necelé jedno procento (0,9 %).

Podle údajů respondentů, bezdýmné výrobky zahřívající tabák typu IQOS nebo GLO v současné době užívá 3,2 % dotázaných, kde 2,2 % tyto výrobky užívá denně. V zastoupení uživatelů podle pohlaví není rozdíl. Nejvíce uživatelů spadá do věkové kategorie 15-24 let, užívání s věkem postupně klesá. Vzdělání ani místo bydliště nemá na užívání těchto výrobků výrazný vliv.

V porovnání s rokem 2018 (18,7 %) došlo v roce 2019 k poklesu množství osob, které jsou ve svých domovech vystaveny tabákovému kouří – celkem 14,1 %, u nekuřáků je to přibližně polovina (7,7 % osob). Nadále přetrvává skutečnost, že nejvyšší podíl na těchto počtech má nejmladší věková skupina 15-24 let, do které spadá i mládež ve věku 15-18 let.

Poměrně vysoké procento respondentů je vystaveno tabákovému kouří na pracovišti, a to i přes zákonem stanovenou ochranu. Celkem se to týká 16,2 % zaměstnanců, mezi nekuřáky je to 13,5 %. V porovnání s rokem 2018 došlo k zvýšení podílu nekuřáků exponovaných tabákovému kouří na pracovišti (12,1 % vs. 13,5 %).

Necelá třetina (28,7 %) současných kuřáků se v průběhu posledního roku pokusila přestat kouřit (muži 27,1 %, ženy 30,9 %). Největší procentuální zastoupení těch, kteří se pokusili přestat, bylo ve skupině nejmladších kuřáků (15–24 let). Nejvyšší snahu zanechat kouření mají respondenti s vysokoškolským vzděláním, s nižším vzděláním toto úsilí klesá. V porovnání s rokem 2018 (35,8 %) je množství osob, kterým lékař doporučil přestat kouřit, téměř shodné (35,6 %).

Více než polovina dotázaných osob (58,5 %) si všimla během posledních 30 dní informací o zdravotních rizicích kouření či užívání tabáku nebo povzbuzujících k zanechání kouření v novinách, časopisech nebo v televizi.

Současní denní kuřáci vykouřili v roce 2019 průměrně 11,2 kusů cigaret za den (komerčně vyráběných a ručně ubalených), což představuje ve srovnání s rokem 2018 statisticky nevýznamný pokles (12,1 kusů).

Přístup současných kuřáků ke kouření v souvislosti s tzv. protikuřáckým zákonem zůstává v 65,7 % beze změn; 26,5 % kuřáků kouří méně a pouze 2,2 % kuřáků přestalo kouřit.

Téměř tři čtvrtiny dotázaných osob (74,4 %) souhlasí se zavedením tzv. protikuřáckého zákona. Souhlas se zavedením výše zmíněného zákona vyjádřilo 83,1 % nekuřáků, ale pouze necelá polovina kuřáků (48,1 %).

Souhrn výsledků – alkohol

Alkoholické nápoje konzumuje pravidelně a velmi často (pití denně nebo obden) 17,3 % české populace starší 15 ti let.

Trvale (celoživotně) abstinuje jen 2,4 %. Dalších 10 % udává abstinenci v posledním roce. V celoživotní abstinenci nejsou rozdíly podle pohlaví, mezi abstinujícími v posledním roce převládají výrazně ženy.

Průměrnou roční spotřebu na osobu lze na základě dat z dotazového šetření odhadnout na 7,7 l čistého alkoholu, resp. 8,8 l, pokud nezahrneme abstinenty. Roční průměrná spotřeba je mírně vyšší proti letům 2016 i 2018 (7,2 a 7,4 litrů).

Časté pití nadměrných dávek alkoholu (binge drinking), tj. týdně nebo častěji, udává 15,9 % dotázaných (v roce 2018 to bylo 13,7 %), muži 23,0 %, ženy 9,1 %.

Za konzumenty s vysokým rizikem lze považovat 12,8% respondentů a 7% jsou problémoví pijáci. Tyto hodnoty jsou shodné s hodnotami zjištěnými v roce 2018.

Lékaři u 45 % respondentů zjišťovali jejich konzumní zvyklosti a 8 % doporučili omezit pití alkoholu.

Pití alkoholu má silný vztah ke kouření tabáku. Mezi umírněnými konzumenty alkoholu je 26 % kuřáků, tedy přibližně jako v celé populaci, avšak mezi rizikově a škodlivě pijícími je kuřáků více než 50 %. Je tedy zřejmé, že u excesivních konzumentů alkoholu se zdravotní rizika násobí díky rizikovým faktorům souvisejícím s kouřením.

Doporučení

K omezování škod působených tabákem a alkoholem by měla Česká republika využít doporučení, která formulovala Světová zdravotnická organizace v dokumentech Zpráva WHO o globální tabákové epidemii (WHO, 2019), MPOWER (WHO, 2008), Globální strategie k akceleraci kontroly tabáku (WHO, 2019) a Globální strategie WHO k snížení škodlivého užívání alkoholu (WHO, 2010) a dalších. V těchto dokumentech jsou zemím doporučovány strategie, jejichž účinnost byla vědecky ověřena.

Jedná se především o implementaci následujících opatření:

- Regulace marketingu tabákových výrobků a alkoholických nápojů, zejména ve vztahu k mládeži
- Regulace a omezování dostupnosti tabákových výrobků a alkoholických nápojů
- Prosazování účinných opatření k vyloučení alkoholu z řízení vozidel
- Snižování poptávky prostřednictvím daňových a cenových mechanismů
- Získávání pozornosti a podpory pro cíle národní alkoholové politiky a politiky omezování spotřeby tabáku
- Poskytování dostupné a účinné léčby pro lidi se závislostí na tabáku a alkoholu
- Zavádění programů screeningu a krátké intervence pro rizikové a škodlivé užívání tabáku a alkoholu do praxe (zejména primární zdravotní péče).

Některá z těchto doporučení byla v České republice již uskutečňována, a to zejména v rámci naplňování akčního plánu pro oblast kontroly tabáku na období 2015 - 2018 a akčního plánu k omezení škod působených alkoholem na období 2015 - 2018. Oba uvedené akční plány vycházejí ze strategického cíle 1 - Zlepšit zdraví obyvatel a snížit nerovnost v oblasti zdraví, dokumentu Zdraví 2020 - Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí.

V květnu 2019 schválila vláda ČR Národní strategii prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027. Implementace strategie je zajištěna akčním plánem, který bude zpracován vždy na tříletá období 2019–2021, 2022–2024 a 2025–2027.

Dedikace:

Podpořeno MZ ČR – RVO (Státní zdravotní ústav – SZÚ, IČ 75010330)

Odkazy:

Csémy, L., Dvořáková, Z., Fialová, A., Kodl, M., Skývová, M. Užívání tabáku a alkoholu v České republice 2018, Výzkumná zpráva. SZÚ, 2019 (www.szu.cz).

Csémy, L. & Winkler, P. Alkohol v České republice: spotřeba, zdravotní důsledky a ekonomické náklady společnosti. *Psychiatrie*, 16, 210-216. 2012.

Český statistický úřad. Věkové složení obyvatelstva České republiky v roce 2018. Stav k 31. 12. 2018. Praha, 2019.

Feliu, A., Filippidis, F. T., Joossens, L., Fong, G. T., Vardavas, C. I., Baena, A., Castellano, Y., Martínez, C. & Fernández, E. Impact of tobacco control policies on smoking prevalence and quit ratios in 27 European Union countries from 2006 to 2014. *Tobacco Control*, 28, 101-109. 2019.

Fiala J., Sochor O. Metodika měření konzumace alkoholu v epidemiologických studiích rizikových faktorů neinfekčních onemocnění a projekt kardiovize 2030. *Hygiena*, 2014, 59(4), s. 167-178.

Global Adult Tobacco Survey Collaborative Group. Tobacco Questions for Surveys: A Subset of Key Questions from the Adult Tobacco Survey (GATS), 2nd Edition, Atlanta, USA: Centers for Disease Control and Prevention, 2011.

Global Strategy to Reduce the Harmful Use of Alcohol. WHO, 2010.

Global Strategy to Accelerate Tobacco Control: advancing sustainable development through the implementation of the WHO FCTC 2019-2025. WHO, 2019.

Mlčoch, T., Chadimová, K. & Doležal, T. Společenské náklady konzumace alkoholu v České republice. Praha: iHETA. 2019.

Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027. Úřad vlády České republiky. Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Praha, květen 2019.

Ruprich J. et al. Přehled národních vodítek pro střední konzumaci alkoholických nápojů: nízkorizikové dávky etanolu, Státní zdravotní ústav, Brno. 2015

Sovinová, H., Sadílek, P., Csémy, L. Užívání tabáku v České republice 2013, Výzkumná zpráva. SZÚ, 2014 (www.szu.cz).

Sovinová, H., Csémy, L. Užívání tabáku a alkoholu v České republice 2014, Výzkumná zpráva. SZÚ, 2015 (www.szu.cz).

Sovinová, H., Csémy, L. Užívání tabáku v České republice 2015, Výzkumná zpráva. SZÚ, 2016 (www.szu.cz).

Váňová, A., Skývová, M., Csémy, L. Užívání tabáku a alkoholu v České republice 2016, Výzkumná zpráva. SZÚ, 2017 (www.szu.cz).

Váňová, A., Skývová, M., Malý, M. Užívání tabáku v České republice 2017, Výzkumná zpráva. SZÚ, 2018 (www.szu.cz).

Warren, Ch.W., Asma, S., Lee, J., Lea, V., Mackay, J. Global Tobacco Surveillance System - The GTSS Atlas. CDC Foundation, Atlanta USA, 2009.

WHO Report on the Global Tobacco Epidemic, 2008: The MPOWER package. Geneva, World Health Organization, 2008.

WHO report on the global tobacco epidemic, 2019: The MPOWER Package. WHO, 2019.

World Health Organization. Global status report on alcohol and health 2018, WHO, 2018.

Zábranský, T., Běláčková, V., Štefunková, M., Vopravil, J. & Langrová, M. Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog v ČR v roce 2007, Praha: Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF UK v Praze. 2011.